

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Statutární města

Předkládá: Jana Vaňková

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: **Statutární města** vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 29.8.2014

vlastnoruční podpis

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce JUDr. Tomášovi Loudovi, CSc. za cenné rady, připomínky a čas, který mi věnoval.

OBSAH

1	ÚVOD.....	-6-
2	HISTORICKÝ VÝVOJ STATUTÁRNÍCH MĚST.....	-8-
3	ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA ČR V SOUČASNOSTI.....	-14-
3.1	LEGISLATIVNÍ RÁMEC ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY ČR	-15-
4	LEGISLATIVNÍ RÁMEC STATUTÁRNÍCH MĚST	-18-
5	ORGÁNY STATUTÁRNÍCH MĚST.....	-21-
6	INSTITUT SAMOSTATNÉ A PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI.....	-27-
7	KOMPARACE NĚKTERÝCH PRAVOMOCÍ VYBRANÝCH STATUTÁRNÍCH MĚST (BRNO, OSTRAVA, PLZEŇ).....	-29-
7.1	ROZPOČET A ZÁVĚREČNÝ ÚČET.....	-29-
7.2	PŘÍJMY MĚSTA A JEHO ČÁSTÍ/OBVODŮ.....	-31-
7.3	PROGRAM ROZVOJE VE STATUTÁRNÍCH MĚSTECH.....	-33-
7.4	SCHVALOVÁNÍ A VYDÁVÁNÍ OBECNĚ ZÁVAZNÝCH VYHLÁŠEK.....	-34-
8	ANALÝZA VYBRANÝCH PRAVOMOCÍ HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY.....	-37-
8.1	ZPŮSOB PROJEDNÁVÁNÍ ROZPOČTU HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY A MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ.....	-37-
8.2	PŘÍJMY HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY.....	-39-
8.3	SCHVALOVÁNÍ A VYDÁVÁNÍ OBECNĚ ZÁVAZNÝCH VYHLÁŠEK.....	-40-
8.4	PROGRAM ROZVOJE HMP.....	-41-
9	PREZENTACE MĚST.....	-43-
9.1	BRNO.....	-43-
9.2	PLZEŇ.....	-45-
9.3	OSTRAVA.....	-46-
9.4	PRAHA.....	-47-

10	ZÁVĚR.....	-48-
11	ZDROJE.....	-50-
11.1	LITERATURA.....	-50-
11.2	PRÁVNÍ PŘEDPISY.....	-50-
11.3	ELEKTRONICKÉ ZDROJE.....	-50-
12	RESUMÉ.....	-52-

1 ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je přiblížit problematiku statutárních měst v České republice. Nejprve jsem se chtěla zabývat jejich charakteristikou a vymezit legislativní rámec jejich zakotvení, a poté postupně prohlubovat danou problematiku týkající se všech statutárních měst v ČR, i vybraných nejvýznamnějších statutárních měst Prahy, Brna, Ostravy a Plzně. Nakonec jsem však zhodnotila, že je více než vhodné zabývat se nejdříve jejich vývojem na našem území, abychom lépe chápali spojitosti a měli o tématu ucelenější přehled.

Práce tudíž začíná kapitolou o vývoji statutárních měst, a to od revolučního roku 1848, přes tzv. první a druhou republiku, německý vliv v době Protektorátu Čechy a Morava, poválečná léta až po nástup a následný pád komunismu. V této kapitole můžeme zpozorovat střídavou tendenci nárůstu a poklesu počtu statutárních měst.

Následující kapitoly se zaměřují na legislativní rámec územní samosprávy a poté konkrétně na právní zakotvení statutárních měst – v těchto kapitolách 3 a 4 tedy zmiňují především Ústavu a Evropskou chartu místní samosprávy, resp. Stěžejní zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Kapitola pátá představuje jednotlivé orgány statutárních měst. Zabývá se zastupitelstvem, radou, primátorem, náměstkem primátora, správcem, tajemníkem a komisí a jejich pravomocemi ve světle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích.

V šesté kapitole se pro úplnost tématu krátce zabývám samostatnou a přenesenou působností, především se však v kapitole 7 zaměřuji na komparaci nejvýznamnějších statutárních měst, a to Brna, Ostravy a Plzně. Snažím se o srovnání problematiky rozpočtů, závěrečných účtů, jejich příjmů, programů rozvoje a postupů schvalování a vydávání obecně závazných vyhlášek. V této kapitole plně čerpám ze statutů těchto měst.

Pro přehlednost jsem městu Praha přenechala prostor v samostatné kapitole 8, i přesto, že nastiňuji témata stejná jako v kapitole předchozí, především pravomoci hl. města Prahy, jeho rozpočet, příjmy, program rozvoje apod. Zdrojem těchto poznatků mi byl Statut hlavního města Prahy.

Posledním tématem této práce je prezentace již zmiňovaných statutárních měst. Každé město si cení svého renomé a v této kapitole můžeme vyzorovat zajímavé rozdíly v pojetí prezentace v jednotlivých kapitolách statutů, které se tématem prezentace zabývají. Statut Plzně je v porovnání se Statutem Ostravy striktnější a používání svých znaků a symbolů má precizněji ošetřeno. Celkově jsou statuta navzájem odlišná, jelikož nemají danou formu a některé vyzorované odlišnosti zmiňuji v samotném textu práce.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ STATUTÁRNÍCH MĚST

Zcela zásadní podíl na proměně Rakouského správního uspořádání měl revoluční rok 1848, kdy byla dosavadní vládní moc donucena reformovat vlastní mocenský aparát. První zákon, který zaručoval částečnou decentralizaci moci a vznik obcí s právem správy v samostatných záležitostech byla tzv. Březnová či Stadionova ústava. Vlastní rozložení pravomocí v rámci podřízení státní moci měl podle § 34 zajistit speciální zákon.¹ Jím byl „prozatímní zákon obecní“ (dále jen obecní zákon) z března 1849. Dle něj je základem svobodného státu svobodná obec a její působení je přirozené a přenesené. V rámci našeho tématu této práce je důležitá hlava druhá a hlava třetí, které dělí regionální uspořádání na obce „okresní“ a „krajské“. *Okresní obec* je tvořena všemi obcemi v jednom okrese. Obec je nejnižší jednotka politického členění moci.² *Obec krajská* je tvořena všemi obcemi v kraji.³ Okresy a kraje jsou řízeny výbory. Okresní výbory jsou tvořeny ze zástupců obcí v okrese a krajské ze zástupců okresů.

V návaznosti na obecní zákon byla roku 1850 ustanovena první statutární města: Praha, Olomouc, Brno, Opava a Liberec. V následujících letech docházelo k postupné proměně legislativních dokumentů s obecní problematikou. V roce 1859 bylo sestaveno nové obecné zřízení a v roce 1862, v návaznosti na Scherlingovu ústavu, nový říšský obecní zákon, který zpřesňoval rozdíly mezi městy a statutárními městy. Rozdíl byl v kompetencích a v právních normách, které formulovaly působnost jednotlivých měst. Normální město se řídilo obecním zřízením, statutární město svým statutem. Navíc statutární města měla větší podíl na politické moci. V případě, že statutární město zastávalo politický úřad, bylo nazýváno magistrátem.⁴

Další významné změny v rámci obecního práva se uskutečnily až po vzniku samostatné Československé republiky. V jejích prvních rocích fungovalo správní právo přejaté z Rakousko-Uherské legislativy, jednalo se o 2. a 3. článek zákona Národního výboru československého ze dne 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého (též známý jako „recepční zákon“): „*Veškeré dosavadní*

¹ Březnová ústava, § 33 a 34.

² Prozatímní zákon obecní, § 142.

³ Prozatímní zákon obecní, § 159.

⁴ JANÁK, Jan. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 37-42.

*zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti. Všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení.*⁵ V roce 1919 byl vydán zákon č. 76/1919 Sb., který jako první legislativní dokument výrazněji zasahoval do původního rakousko-uherského uspořádání. Jednalo se v něm o redefinování pravomocí, ustálení řádu jednání obecních schůzí, vymezení jednotlivých institucí v rámci obce a změnu terminologie: „*Obecní spor, nazývaný dosud obecním představenstvem, zve se obecní (městskou) radou. Obecní sbor, nazývaný dosud obecním výborem (sborem obecních starších a j.), zve se obecním (městským) zastupitelstvem.*“⁶ Důležitým bylo v rámci nových politických poměrů převedení pravomocí panovníka na vládu.

V následujících letech docházelo k proměnám uspořádání správy, které spolu nesly i zániky a tvoření statutárních měst. Během roku 1919 byly sloučením zřízeny správní oblasti Velké Brno a Velká Olomouc a 1. ledna 1922 vstoupil v platnost zákon o Velké Praze, který s Prahou slučoval 38 sousedních obcí a osad. Další významnou změnou bylo vydání zákona o organizaci politické správy z roku 1927, který podstatně redukoval počet statutárních měst. Povaha statutárního města byla ponechána Praze, Liberci, Brnu, Olomouci a Opavě a naopak odebrána Jihlavě, Znojmu, Kroměříži, Uherskému Hradišti a Frýdku. Podstatněji se vliv zákona dotkl okresní samosprávy. Byly jím zrušeny zastupitelské okresy v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku, které vznikly na základě župního zákona a místo nich byly zavedeny „okresy“, spojené s okresními úřady, s územím totožným s územím předchozích zástupných okresů. Rozdíl mezi okresy a zastupitelskými okresy spočíval v povaze. Zastupitelské okresy byly samostatné korporace územní samosprávy. Nové okresy byly začleněny do sítě státních politických úřadů, přičemž jejich orgány (okresní zastupitelstvo, okresní výbor, komise) se staly součástí nových okresních úřadů.⁷ Navíc zákon proměnil zřízením zemských úřadů základní hierarchická uspořádání

⁵ Recepční zákon. *Wikizdroje*. Dostupné: URL: http://cs.wikisource.org/wiki/Recep%C4%8Dn%C3%AD_z%C3%A1kon. [citováno 26. srpna 2014].

⁶ Zákon č. 76/1919 Sb. §1.

⁷ HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J.. *Dějiny správy v českých zemích: od počátku do současnosti*. vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2005, s. 380.

jednotlivých správních celků. Pro Čechy sídlil zemský úřad v Praze, pro Moravu a Slezsko v Brně, pro Slovensko v Bratislavě a pro Podkarpatskou Rus v Mukačevě. Přičemž v rámci každého zemského úřadu byla vytvořena zemská samospráva: zemské zastupitelstvo (2/3 volené, 1/3 dosazená vládou), zemský výbor (volený zastupitelstvem) a v čele zemský prezident. Součástí samosprávy byly zemské komise.⁸

Během třicátých let docházelo k postupné proměně politické situace v zemi, kdy spolu s nárůstem Hitlerovy moci docházelo ke zvyšování separatistických aktivit pohraničních oblastí i na Slovensku. Po rozpadu republiky (vzniku tzv. druhé republiky) bylo vydáno vládní nařízení č. 17/1939, kterým stát (resp. vláda) navyšoval svůj vliv na samosprávu prostřednictvím dosazených obecních tajemníků, kteří měli právo zasahovat do chodu místní samosprávy. Obecní tajemník byl dosazen do obcí, které určila vláda, mohl být dle potřeby z nich kdykoli odvolán. Byl podřízen ministru vnitra, který dle svého uvážení (se souhlasem obecního zastupitelstva i bez něj) může delegovat obecního tajemníka k vykonávání samostatné působnosti obce. Tajemník se směl zúčastňovat schůzí obecního zastupitelstva, obecní rady a obecních komisí a hlasovat na nich. Ve věcech spadajících pod působnost starosty obce, či v rámci ministra vnitra, zastával tajemník funkci tajemníka a byl i jinak poradcem těchto orgánů a pomáhal starostovi obce při výkonu jeho úřadu.⁹ Dále měl povinnost navrhnout zrušení opatření nebo usnesení obecního starosty, obecního zastupitelstva, obecní rady nebo komise, pokud by *tímto opatřením nebo usnesením byl porušen zákon, překročena působnost nebo ohroženo blaho obce nebo důležitý zájem státu*.¹⁰ Zrušení návrhu bylo podmíněno souhlasem bezprostředně obci nadřízeného politického úřadu. Návrh na zrušení usnesení nebo nařízení mělo pro dané nařízení až do rozhodnutí suspenzivní neboli odkladný účinek.¹¹

Po okupaci zbytku republiky a vzniku Protektorátu Čechy a Morava se české správní orgány ocitly pod dozorem říšských orgánů. Míra vlivu byla odvozena od etnického složení jednotlivých obcí; tam, kde byla převaha německy mluvících obyvatel, byla většinou obecní rada, nebo alespoň starosta, nahrazení německým

⁸ HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J.. *Dějiny správy v českých zemích: od počátku do současnosti*. vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2005, s. 403.

⁹ Vládní nařízení 17/1939, §5.

¹⁰ Vládní nařízení 17/1939, §6

¹¹ Vládní nařízení 17/1939, §6

komisařem. Vrcholem německé snahy podříditi si české obyvatelstvo bylo vládní nařízení č. 51/1944 Sb. o úřednické správě obcí.¹²

V prvních měsících a letech po porážce fašistického Německa tvořily základ československého právního systému dekrety prezidenta republiky Edvarda Beneše a Košický vládní program. Z dekretů řešících problematiku státní správy byly nejvýznamnější dekret č. 18/1944 a dekret č. 121 z 27. října 1945, kterým se rozdělení země vrátilo do doby před 29. září 1938. Druhý zmíněný dekret navazoval na dva zásadní legislativní dokumenty – na Košický vládní program a na vládní nařízení č.4/145 Sb. Košický vládní program se k problematice státní správy vyjadřoval v hlavě V. Je na ní již patrný vliv budoucího směřování politiky k SSSR, proto předkládáme celé 2 odstavce: *„Na rozdíl od dřívějšího byrokratického, lidu vzdáleného správního aparátu tvoří se v obcích, okresech a zemích, jakožto nové orgány státní a veřejné správy, lidem volené národní výbory. Tyto lidem volené, pod neustálou kontrolou lidu stojící a až na další lidem odvolatelné národní výbory budou v obvodu své působnosti spravovat všechny veřejné záležitosti a dbát vedle orgánů ústředních o veřejnou bezpečnost a zřídí si podřízený jim demokratický úřednický aparát. Vláda bude svou politiku uskutečňovat přes národní výbory a plně se o ně opíratí. Všechny správní a násilnické orgány a instituce, vytvořené bývalými režimy okupantů a zrádců, se zrušují. Pro prozatímní správu obcí a okresů s většinou státně nespolehlivého, neslovanského obyvatelstva budou určeny správní funkce. Osvobozený lid vyšle do národních výborů své nejlepší představitele, nehledě i na to, jsou-li nebo nejsou-li příslušníky některé politické strany, kteří se však osvědčili v boji proti cizáckým vetřelcům a zrádcům a svými činy dokázali a dokazují skutečné vlastenecké cítění a demokratické přesvědčení. Zároveň však bude lid a vláda bedlivě střežit, aby se do národních výborů nevetřely živly, které spolupracovaly s okupanty, podporovaly zrádce a ve službách nepřítelů si získaly mrzké osobní výhody. Vláda bude plně podporovat tvůrčí iniciativu a veřejnou činnost nejširších lidových vrstev. Vedle přímé účasti na správě a řízení státních a veřejných záležitostí prostřednictvím národních výborů bude lid mít právo na tvoření dobrovolných organizací různého druhu - politických, odborových, družstevních, kulturních, sportovních a jiných - a uskutečňovat prostřednictvím těchto svá demokratická*

¹² JANÁK, Jan. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 347.

*práva. Přitom však nebude připuštěno, aby do těchto organizací pronikli zrádci národa, fašisté a jiní zjevné nebo zamaskované nepřátelé lidu.*¹³

Vládní nařízení č. 4/1945 definovalo strukturu správy do tří rovin. V návaznosti na Košický vládní program byly vytvořeny místní, okresní a zemské národní výbory. V prvních poválečných letech zastávaly národní výbory širokou skupinu různých úkolů, spojených s novým formováním poválečného státu. V prvních měsících byly přímo zodpovědné za „vypořádání se“ se zrádci a kolaboranty. Národní výbory byly zodpovědné za fungování lidových soudů, dohlížely na jejich personální osazení, vybíraly soudce z lidu, žalobce, zapisovatele a podílely se zároveň na stíhání méně závažných trestných činů zrádců a kolaborantů. Dále zodpovídaly za organizování odsunu obyvatel, re-osídlování pohraničí, vytvářely databázi možného zestátněného majetku, vydávaly potvrzení o státní spolehlivosti a dohlížely na průběh pozemkové reformy.¹⁴

Pokud první měsíce osvobozeného státu dávaly reálnou možnost pro jeho budoucí demokratické fungování, tak volby do národního shromáždění z roku 1946 zbavily demokratické strany iluzí o možném budoucím vývoji. V zásadě absolutní vítězství komunistů a s ním zisk většiny důležitých postů ve vládě vytvořilo reálný předpoklad pro totalitní směřování země. Po únorovém převratu a změně ústavy (1948) byla jakákoli změna na dlouhou dobu nemožná. V květnu 1948 byly vytvořeny národní výbory (obecní, okresní a krajské) a zrušena předchozí správní soustava. Tím zároveň došlo k definitivnímu zpretrhání vazeb s předválečnou správou. Dále byl téhož roku vydán zákon 280/1948, kterým se rušily země a zakládaly kraje. Primární úloha ve správě byla vložena pod mandát národních výborů, které byly na základě zákona č. 12/1954 podřízeny přímo vládě. Funkce a postavení jednotlivých výborů jsou definovány následovně: *„Národní výbory jsou místními orgány státní moci pracujícího lidu Československa. Jako nejširší organizace pracujících opírají se ve své činnosti v krajích, okresech a obcích o svazek dělníků, rolníků a pracující inteligence. Národní výbory řídí ve svých obvodech hospodářskou a kulturní výstavbu socialismu podle směrnic vlády a zákonů republiky. Soustavně se starají, aby byly stále lépe a plněji uspokojovány rostoucí hmotné a kulturní potřeby pracujících.*

¹³ Košický vládní program, hlava V.

¹⁴ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. vyd. 1. Ostrava: KEY Publishing, 2008, s. 380-383.

*Veškerou svou činností pečují o člověka a jeho blaho a upevňují důvěru pracujících k orgánům lidově demokratického státu.*¹⁵ Národní výbory byly děleny na dva ústřední národní výbory v Praze a v Bratislavě, a na krajské, okresní, městské, obvodní a místní. Ve své činnosti byly přímo podřízeny vládě, to znamená, že na základě § 4 mají: *„Národní výbory řídit a kontrolovat práci svých rad, odborů a ostatních orgánů; dbát o dodržování zákonů, nařízení a usnesení vlády a ostatních předpisů, střežit právo občanů, řídit místní hospodářskou a kulturní výstavbu a vytvářet tak z našich měst a vesnic místa spokojenosti, radostné práce a blahobytu.*¹⁶

Takto pojatý a de facto centralizovaný vývoj, při němž byl přítomný výrazný podíl centrální moci na fungování jednotlivých národních výborů, mohl být změněn pouze v případě úspěšného pražského jara. Tím, že byl demokratizační proces vojsky varšavské smlouvy zrušen a vrácen do původního stavu, bylo zároveň znemožněno průniku demokratického spravování země. Proto je pochopitelné, že nejvýznamnější změny v rámci správy nastaly spolu s politickým zemětřesením po listopadu 1989. Národní výbory byly „zrušeny“ ústavním zákonem č. 294/1990 Sb. V něm se v hlavě sedmé, čl. 86, odst. 1. znovu po více než 40 letech objevil místo pojmu národní výbor pojem samospráva.

¹⁵ Zákon č. 12/1954 Sb., Ústavní zákon o národních výborech, § 1.

¹⁶ Zákon č. 12/1954 Sb., Ústavní zákon o národních výborech, § 2 a 3.

3 ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVA ČR V SOUČASNOSTI

Pojem *statutární město* je součástí široké problematiky spojené s územní samosprávou a jejím teritoriálním členěním na základní a vyšší územní samosprávné celky. Podstata územní samosprávy je spojena s mírou delegace moci státu na samosprávné celky, to je ostatně ukotveno i v Ústavě ČR, kde je samosprávné členění definováno jako jeden ze znaků demokracie v ČR. Územní samospráva představuje formální prodloužení státní správy na regionální úroveň, přičemž toto prodloužení není se státní správou svázané, ale může jí být kontrolované, a tudíž spadá pod státní dozor.

Samospráva je členěna na územní a zájmovou. Územní členění představuje kooperační řízení jednotlivých regionálních subjektů, tedy koordinaci kroků mezi jednotlivými obcemi a krajem navzájem, přičemž jednotliví aktéři mají vůči sobě navzájem různé legislativní pravomoci. Zájmové členění odpovídá resortnímu uspořádání jednotlivých samosprávních celků. Nejnižší postavenou základní jednotkou, nejnižším aktérem, v rámci struktury samosprávního uspořádání je obec, přičemž její samospráva je označována jako *místní*. Oproti obci stojí vyšší správní celky. Mezi tyto dva aktéry byla rozdělena moc, kterou dříve (ve feudalismu) disponoval stát, respektive panovník, jedná se o tzv. decentralizaci moci, která byla prováděna pod principem subsidiarity. Princip subsidiarity znamená, že moc byla rozdělena tak, aby ji mohly jednotlivé složky racionálně aplikovat. V rámci územně správního plánování tento požadavek předpokládá: „... *racionální uspořádání úkolů a kompetencí vyšších stupňů a center správy pouze v záležitostech, které mohou být účinněji a hospodárněji řešeny a rozhodovány na vyšším nebo ústředním stupni správy, a nemohou být obstarávány silami a prostředky nižšího nebo základního stupně veřejné správy.*“¹⁷ Toto pojetí, které je implicitně obsaženo v Ústavě ČR, je také explicitně řečeno v Evropské chartě místní samosprávy, kde stojí: „... *přihlížející k tomu, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší jednoty mezi jejími členy ... , že místní společenství jsou jedním z hlavních základů jakéhokoli demokratického zřízení...., že ... práva občanů podílet se na chodu věcí veřejných je jednou*

¹⁷ KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 17-18.

*z demokratických zásad sdílených všemi členskými státy Rady Evropy...*¹⁸ V čl. 4 Evropské charty je podstata samosprávných celků je definována jako princip či snaha přenést zodpovědnost za věci veřejné na orgány, které jsou nejbližší občanům. Odpovědnost je udělována podle povahy a rozsahu úkolů s důrazem na efektivnost a hospodárnost.¹⁹ Pravomoci, které jsou takto místním společenství dané, jsou plné a výlučné a mohou být omezeny jen prostřednictvím zákona. Primární ideou je sledování efektivnosti pro fungování místních správních orgánů.²⁰

3.1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVY ČR

V článku 1 a 2 Ústavy ČR je naše země definována jako *„svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.“* a *„...dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva“*²¹, kde je lid zdrojem veškeré státní moci a vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.²² Co se týče tématu této práce, je klíčový čl. 8: *„Zaručuje se samospráva územních samosprávných celků.“* Aby bylo blíže patrné, co toto zaručení představuje pro strukturální uspořádání státu v návaznosti na ústavu, uveďme komentář ke zmiňovanému článku 8 Ústavy od Pavlíčka a Hřebejka: *„Pojem „zaručuje se“, lze vykládat jako princip výstavby státu, kterým je stát, a právní stát zejména, vázán a musí ho respektovat ve své další, především zákonodárné činnosti. Pojem „zaručuje se“ je zároveň právem územních samosprávných celků očekávat od státu, že obsah samosprávy bude naplněn v prováděcím zákonodárství a že v celé své činnosti bude stát tento princip respektovat.“*²³ Z uvedeného komentáře nám vysvětluje důležitost, kterou zaručení samosprávných územních samosprávných celků má: pokud je v čl. 1 Ústavy Česká republika definována jako demokratický stát (atd.), tak samospráva územních samosprávných celků, tím, že je garantována Ústavou, je součástí demokratických principů, k nimž se stát dovolává. Následující čl. 9 je tedy nutné

¹⁸ Evropská charta místní samosprávy, Preambule.

¹⁹ Evropská charta místní samosprávy, čl. 4, odst. 3.

²⁰ Evropská charta místní samosprávy, čl. 4, odst. 4 a 5.

²¹ Ústava ČR, čl. 1.

²² Ústava ČR, čl. 2, odst. 1.

²³ PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří. *Ústava a ústavní řád České republiky*. vyd. 1. Praha: Linde, 1994, s. 52.

v návaznosti k čl. 8 chápat jako ochrana demokratických hodnot, jichž jsou samosprávné celky součástí: „Změna podstatných náležitostí demokratického právního státu je nepřipustná.; Výkladem právních norem nelze oprávnit odstranění nebo ohrožení základů demokratického státu.“²⁴ Sama Ústava ale v zásadě umožňuje některá ustanovení zaručená Ústavou zrušit, jedná se o čl. 9, odst. 1: „Ústava může být doplňována či měněna pouze ústavními zákony.“²⁵ Zmíněný článek svévoli, kterou by mohl v rámci moci zákonodárné umožňovat, omezuje článkem čl. 1, odst. 2, ve kterém se ČR zavazuje dodržovat závazky vyplývající z mezinárodního práva, mimo jiné se jedná i o dodržování již citované Evropské charty místní samosprávy.²⁶

Vlastnímu tématu územní samosprávy je v Ústavě věnována hlava sedmá. Čl. 99 definuje formální strukturu uspořádání ČR, která se dělí na obce, které jsou „...základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky“.²⁷ Územní samosprávné celky jsou společenstvím občanů s vlastní samosprávou. Zákon stanovuje, kdy jsou správními obvody. Všechny obce jsou vždy součástí vyšších územních samosprávných celků. K založení a zrušení územních samosprávných celků může dojít pouze prostřednictvím ústavního zákona.²⁸ Samosprávné celky, obce i kraje, jsou spravovány samostatně zastupitelstvem. Jsou to veřejnoprávní korporace, které vlastní majetek a hospodaří s vlastním rozpočtem. Míra intervence státu do jejich fungování je dána zákonem.²⁹ V praxi toto ustanovení znamená definování zastupitelstev jako vrcholných orgánů jednotlivých samosprávných celků.³⁰ Následující rozšíření obce a kraje na samosprávný celek, který smí vlastnit majetek, znamená, že tyto jednotky jsou de facto považovány i za ekonomicky soběstačné, přičemž tento status je jedním ze znaků obce a kraje jako takového. Jednotlivá zastupitelstva jsou tvořena členy, kteří jsou voleni tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva na

²⁴ Ústava ČR, čl. 9, odst. 2 a 3.

²⁵ Ústava ČR, čl. 9, odst. 1.

²⁶ Aby mohlo dojít ke zrušení samosprávy územně samosprávných celků, muselo by dojít k drastickým politickým změnám a výraznému přepsání Ústavy.

²⁷ Ústava ČR, čl. 99.

²⁸ Ústava ČR, čl. 100.

²⁹ Ústava ČR, čl. 101.

³⁰ KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 15.

čtyřleté funkční období.³¹ Obecnímu zastupitelstvu dala Ústava pravomoc rozhodovat o věcech samosprávy, pokud nejsou zákonem svěřeny zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku.³² Tyto články implicitně podle Pavlíčka s Hřebejkem vytváří v rámci legislativního systému prostor pro nutné pozitivní stanovení kompetencí zastupitelstev vyšších územních samosprávních celků. „Pokud určitá oblast samosprávy není zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku výslovně zákonem svěřena, náleží rozhodnutí o ní zastupitelstvu obce. Jedná se tedy o konstrukci zbytkové klauzule, podle níž rozhoduje zastupitelstvo obce v zásadě všechny věci samosprávy s výjimkou těch, které jsou výslovně zákonem svěřeny zastupitelstvu vyššího územního samosprávného celku.“³³ Přímou pravomocí zastupitelstev je udělení práva vydávat obecně závazné vyhlášky, které však musí být v mezích působnosti stanovené zákonem.³⁴

³¹ Ústava ČR, čl. 102.

³² Ústava ČR, čl. 104, odst. 1, 2.

³³ PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří. *Ústava a ústavní řád České republiky*. vyd. 1. Praha: Linde, 1994, s. 255.

³⁴ Ústava ČR, čl. 104, odst. 3.

4 LEGISLATIVNÍ RÁMEC STATUTÁRNÍCH MĚST

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) představuje funkční aplikování ústavních článků do legislativního systému v podobě, které umožní jejich reálné systémové fungování; rozšiřuje, redefinuje a zpřesňuje literu Ústavy, aby obstála v reálném světě. Základní definice obce, plus její pravomoci, jsou shodné s literou Ústavy. Tzn., že obec je územní celek s vytyčenými hranicemi, který představuje základní územní samosprávné společenství občanů, je veřejnoprávní korporací s vlastním majetkem a v právních vztazích vystupuje pod svým jménem. Jejím úkolem, a zde se dostáváme nad rámec ústavy, je pečovat o rozvoj svého území, o potřeby občanů a chránit veřejný zájem.³⁵

Pojem *statutární město* není v zákoně explicitně definován, v zásadě se vychází z definice vztahované na obec, navíc rozšířené v rámci logiky vyšších územních samostatných celků. V České republice máme tato statutární města: Kladno, České Budějovice, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav a Prostějov.³⁶ Každé z měst se může členit na městské obvody, nebo na městské části s vlastními volenými správními orgány.³⁷ Jednotlivé obvody či městské části představují v rámci struktury města jeho organizační části.³⁸ Jednotlivé obvody a části mohou být sloučeny, zrušeny či nově vytvořeny na základě rozhodnutí městského zastupitelstva. Toto rozhodnutí může být zmařeno v případě podání návrhu na konání místního referenda do třiceti dnů od rozhodnutí zastupitelstva. V případě, že je návrh podán, bude rozhodnutí zastupitelstva pozastaveno, nebo zrušeno do doby, než budou známy výsledky referenda. V případě, že dojde ke zrušení, spojení či znovuvytvoření městské části nebo obvodu je odeslán opis rozhodnutí na Ministerstvo vnitra ČR, Českému

³⁵ Zákon č. 128/2000, §1 a §2.; Následně jsou definovány požadavky na uznání statutu obce, jako základní jednotky územněsprávního celku. 128/2000, §3.

³⁶ Zákon č. 128/2000, §4, odst. 1.

³⁷ Zákon č. 128/2000, §4, odst. 2.

³⁸ Zákon č. 128/2000, §4, odst. 3.

zeměměřickému a katastrálnímu, příslušnému katastrálnímu úřadu a finančnímu úřadu.³⁹

Všechna statutární města, která se dělí na menší územní celky, resp. městské části, musí do svého statutu zahrnout také body podle § 130, které zahrnují vymezení městských částí a obvodů a vzájemnou součinnost mezi nimi a městem. Tzn., že musí být vyjmenovány jednotlivé městské obvody a musí dojít k jejich územnímu vymezení. Zároveň jsou stanoveny pravomoci orgánů města a městských částí na úseku samostatné a přenesené působnosti a upraveny vztahy mezi orgány města a orgány městských obvodů a městských částí. Dále jsou jasně definovány zdroje peněžních příjmů a výdajů městských částí a obvodů v závislosti na plnění úkolů v samostatné a přenesené působnosti. Dalším bodem je pak projednávání návrhů jednotlivých účastníků správy a způsob jejich zveřejňování, a také způsob projednávání programu rozvoje města, což zahrnuje i změny v územních plánech města. Dále musí být podle zákona upraven způsob nakládání s majetkem svěřeným do rukou městských obvodů či částí a jejich pravomoci při správě tohoto majetku. Statut musí také jasně vytyčit oprávnění k právním úkonům a další body stanovené v tomto nebo ve zvláštním zákoně.⁴⁰

§ 131 dále upravuje, jaké pravomoci může statutární město přenést na městské části či obvod. Jsou to především: schvalování programu rozvoje městské části či obvodu, zřizování trvalých a dočasných fondů městského obvodu či části, ukládání pokut (podle § 58) a může svěřit výkon funkce zaměstnavatele do rukou zaměstnanců, kteří jsou zařazeni v městských obvodech či částech.

Blíže se k převodu pravomocí města na městské části a obvody vyjadřuje § 133. Město může městským obvodům a částem svěřit rozhodování o: převodu a zastavení nemovitých věcí, převodu a zastavení movitých věcí a práv, postoupení pohledávek, vzdání se práva a prominutí dluhu, uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru nebo zápůjčky, výpůjčky, dotace, převzetí dluhu, ručitelského závazku. Dále o peněžitých a nepeněžitých vkladech právnických osob, o majetkové účasti na podnikání jiných právnických osob, uzavírání nájemních smluv, poskytování věcných a peněžitých darů a poskytování dotací spolkům, humanitárním organizacím či organizacím pracujícím s mládeží,

³⁹ Zákon č. 128/2000, §20, odst. 1, 2, 5.

⁴⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., §130.

zabývající se ochranou přírody, vzděláním, vědou, požární ochranou, prevencí kriminality aj.

Statutární města mohou městským částem či obvodům pravomoci také odejmout, což upravuje § 132: svěřenou věc lze odejmout za účelem, který je zahrnut v § 170 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů, anebo se souhlasem městské části. Tuto věc lze také odejmout při opakovaném porušování zákona ze strany městské části či obvodu (městská část či obvod musí obdržet upozornění na nedostatky a lhůtu na nápravu ne kratší než 60 dnů). O odejmutí rozhoduje zastupitelstvo statutárního města.

Pokud podle § 137 městská část nebo obvod nesvolá ustavující zasedání zastupitelstva podle § 91 odst. 1, svolá je magistrát v přenesené působnosti, což zveřejní na úřední desce a v rozsahu § 93.

Zvláštní typ usnesení městského zastupitelstva představují usnesení pro záležitosti, které nejsou specifikována zákonem ani vyhláškou, resp. neexistuje zákon či statut, který by městským obvodům či částem dovoľoval jinak. V případě, že městské zastupitelstvo takové usnesení vydá, musí je brát městská část a obvod jako závazné.⁴¹

V zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů nejsou všechna ustanovení vztahována či upravena přímo pro statutární města. Vztah mezi obcemi obecně a statutárními městy pak určuje § 146⁴² stejného zákona, který stanovuje, že pokud hlava v tomto zákoně nestanovuje jinak, řídí se statutární města stejnými zákony jako obce obecně.

⁴¹ Zákon č. 128/2000 Sb., § 135.

⁴² Nestanoví-li tato hlava zákona výslovně jinak, platí pro statutární města, jejich městské obvody a městské části ustanovení ostatních hlav zákona.

5 ORGÁNY STATUTÁRNÍCH MĚST

Pokud se týká orgánů statutárních měst, ty jsou definovány § 5 odst. 2 zákona o obcích, který stanovuje jako hlavní orgán zastupitelstvo města. Dalšími orgány jsou rada města, primátor, magistrát a zvláštní orgány města. Městské obvody/části jsou spravovány zastupitelstvem městského obvodu/části; další jeho orgány jsou rada městského obvodu/části, starosta, úřad městského obvodu/části a zvláštní orgány městského obvodu/části. Pokud byl statutárnímu městu, městskému obvodu či městské části svěřen výkon přenesené působnosti, je dalším orgánem komise podle § 122 (viz níže).

Zastupitelstvo je tvořeno z členů zastupitelstva, jejich počet stanoví samo zastupitelstvo 85 dní přede dnem voleb do zastupitelstva. Počet členů ovšem není neomezený, určuje jej § 68 odst. 1⁴³ a musí být zveřejněn na úřední desce nejpozději do dvou dnů od jeho stanovení. Počet členů zastupitelstva městské části či obvodu určuje magistrát v přenesené působnosti, opět v závislosti na počtu obyvatel daného správního území, a to vždy k 1. lednu. Členský mandát vzniká zvolením a je podmíněn slibem proneseným před zastupitelstvem. Tato funkce je placená, je vykonávána osobně a v souladu se slibem, není však vázána žádnými příkazy.

Jakýkoli člen zastupitelstva má právo předkládat své návrhy na projednání zastupitelstvu, radě, výborům i komisím, vznášet připomínky, dotazy a podněty, a dále žádat od zaměstnanců informace související s výkonem jejich funkce. Naopak je povinen zúčastnit se zasedání zastupitelstva či jiných orgánů města, vykonávat svou funkci tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce, a v případě podezření na střet zájmů na tuto skutečnost včas upozornit.

Zastupitelstvo má právo rozhodovat pouze o věcech patřících do samostatné působnosti města.

Podle § 20 odst. 1 lze na základě rozhodnutí zastupitelstva zrušit či zřídit městskou část/obvod, a to v případě, že do třiceti dnů od tohoto rozhodnutí nedojde k podání návrhu na referendum o této věci. V případě, že je tento návrh podán, lze zrušit či zřídit městský obvod/část pouze na základě souhlasného

⁴³ Do 500 obyvatel 5 až 15 členů. Nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů. Nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů. Nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů. Nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů. Nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů.

výsledku referenda. Stejný postup nastává, pokud zastupitelstvo navrhuje připojení jedné části k druhé. Tento návrh (o zrušení, zřízení či připojení městského obvodu či části) musí obsahovat náležitosti dle § 19 odst. 5, tzn. den, měsíc a rok, ke kterému se výkon vztahuje; dále (v případě sloučení) nové právní předpisy, výčet katastrálních území a určení majetku. Opis posílá statutární město na Ministerstvo vnitra, Českému úřadu zeměměřickému, finančnímu úřadu a příslušnému katastrálnímu úřadu.

Sloučení městských obvodů a částí lze jen k počátku kalendářního roku, přičemž návrh musí být podán do 30. června.

Dále podle § 43 zastupitelstvo projednává závěrečný účet obce (ale také přezkoumává hospodaření obce) a to do 30. června následujícího roku. Zároveň musí přijmout opatření k nápravě případných nedostatků.

Rada města je výkonný orgán, který má samostatnou působnost a zodpovídá se zastupitelstvu města, pokud zákon nestanoví v oblasti přenesené působnosti jinak. Počet členů rad je lichý (od 5 do 11 členů) a nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Její členové se scházejí podle potřeby, schůze jsou neveřejné, avšak k jednotlivým bodům jednání může přizvat členy zastupitelstva či jiné osoby. Rada je usnášeníschopná při účasti nadpoloviční většiny členů a ze schůze se pořizuje zápis, který podepisuje primátor spolu s náměstkem či jiným radním a který musí obsahovat příslušné informace.⁴⁴

Rada má nepřehledné množství úkolů – musí zpracovávat podklady a návrhy pro jednání zastupitelstva města a zabezpečovat plnění přijatých usnesení. Řídí se schváleným rozpočtem a dohlíží na jeho řádné plnění, v případě nutnosti provádí nutná rozpočtová opatření a to pouze v rámci svých pravomocí. Plní úkoly vůči právnickým osobám a organizačním složkám, které zřídilo zastupitelstvo (s výjimkou policie), rozhoduje ve věcech města, vydává nařízení města, projednává a řeší návrhy předložené členy zastupitelstva nebo komisemi rady města. Dále zřizuje a ruší komise rady města, odvolává její členy a předsedy z funkce, kontroluje plnění úkolů městským úřadem a stanovuje počet zaměstnanců města v městském úřadě, ruší a zřizuje odbory a oddělení magistrátu (§ 109 odst. 2). Rada může na návrh tajemníka magistrátu odvolávat a jmenovat

⁴⁴ Počet přítomných členů rady, schválený pořad schůze rady, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis musí být pořizován do 7 dnů po usnesení (§ 101, odst. 3 zákona o obcích)

vedoucí odborů magistrátu v souladu se zvláštním zákonem. Rada také kontroluje fungování a dodržování úkolů magistrátu a komisí v oblasti samostatné působnosti, stanovuje počet zaměstnanců na magistrátu a v organizačních složkách obce. Ukládá pokuty ve věcech samostatné působnosti obce, ale tuto funkci může uložit magistrátu, a to zcela nebo zčásti. Stejně tak může přenést rozhodování o uzavírání nájemních smluv a smluv ve výpůjčce, a to příslušnému odboru či příspěvkové organizaci. Dále rada rozhoduje o podmínkách přijetí a vyřizování petic a stížností, schvaluje organizační řád magistrátu, plní úkoly stanovené zvláštním zákonem a schvaluje účetní závěrku městské příspěvkové organizace. V případě nesrovnalostí má právo prošetřit opatření přijatá magistrátem v samostatné působnosti a komisemi. Žádnou z těchto pravomocí nemůže rada přenést na primátora města či magistrát, s výjimkou ukládání pokut ve věcech samostatné působnosti obce a rozhodování o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce. Rada je odvolávána jako celek.

Dalším orgánem je starosta, resp. *primátor*, jehož pravomoci a povinnosti určuje § 103. Především zastupuje obec navenek. Primátor je volen do funkce z řad členů zastupitelstva, a to zastupitelstvem, kterému je za výkon své funkce také odpovědný. Podmínkou pro zvolení je české občanství. Primátor v souladu se zvláštním zákonem jmenuje a odvolává tajemníka magistrátu (se souhlasem ředitele krajského úřadu) a stanovuje jeho plat podle zvláštních předpisů, nicméně bez souhlasu ředitele krajského úřadu je jmenování a odvolání tajemníka obecního úřadu neplatné. Na rozdíl od obcí obecně mají tedy statutární města povinnost zřídit úřad tajemníka magistrátu⁴⁵ (v menších obcích pravomoci tajemníka přebírá starosta⁴⁶). Dále primátor odpovídá za včasné přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok (§ 42). Po projednání s ředitelem krajského úřadu může primátor svěřit komisi výkon přenesené působnosti. Pro účely zabezpečení veřejného pořádku může požadovat po Policii České republiky spolupráci. Dále primátor odpovídá za adekvátní informování veřejnosti o činnosti města, tzn. v souladu se zákonem o svobodném přístupu k informacím.⁴⁷

⁴⁵ Zákon č. 128/2000 Sb. § 140

⁴⁶ Zákon č. 128/2000 Sb. § 103, odst. 4b

⁴⁷ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Funkce místostarosty se u statutárních měst nazývá *náměstek primátora*, přičemž náměstků může být i více.⁴⁸

Jednotlivé *městské obvody a části* jsou spravovány *správce* (starostou).⁴⁹ Spolu s místostarostou jsou do svých funkcí voleni zastupitelstvem obce. Správce/starosta je jmenován Ministerstvem vnitra ČR, nebo je dosazen na základě výsledků voleb v daném regionu.⁵⁰ Zákon mu stanovuje působnost v těchto oblastech: reprezentuje obec navenek, se souhlasem ředitele krajského úřadu jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu, zodpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanovuje jejich mzdu, má právo požadovat po Policii ČR spolupráci pro zabezpečení místních záležitostí, je zodpovědný za informovanost veřejnosti o činnosti obce, rozhoduje o záležitostech, pro které mu rada obce udělila působnost, svolává a řídí zasedání obecního zastupitelstva a rady, spolu s místostarostou podepisují právní předpisy obce.⁵¹

V městských částech a obvodech jsou také jmenováni *tajemníci*, ale nutně jen v případě, že je jim svěřen výkon přenesené působnosti. Jmenuje je starosta se souhlasem tajemníka magistrátu (bez jeho souhlasu je jmenování neplatné).⁵²

V případě, že není svolána ustavující schůze zastupitelstva městské části a obvodu, svolává ji magistrát. Magistrát má dále právo rozpustit zastupitelstvo dané části či obvodu.⁵³

Rozložení pravomocí mezi orgány statutárních měst a obecních úřadů je následující: orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost, která je jinak svěřena obecním úřadům, orgány městských obvodů a částí vykonávají přenesenou působnost, která je jinak svěřena obecním orgánům. Takovouto změnu pravomocí mohou na orgány městských obvodů a částí převést statutární města prostřednictvím statutu. Dále je statutárnímu městu umožněno převést na obce některé pravomoci orgánů městských částí a obvodů, zde je však nutný jejich souhlas. V případě že je přenesená působnost udělena městským částem či

⁴⁸ Zákon č. 128/2000 Sb. § 140 odst. 1

⁴⁹ Zákon č. 128/2000 Sb. § 136.

⁵⁰ Zákon č. 128/2000 Sb. § 98.

⁵¹ Zákon č. 128/2000 Sb. § 103 a § 104.

⁵² Zákon č. 128/2000 Sb. § 140.

⁵³ Zákon č. 128/2000 Sb. § 137.

orgánům, musí tyto správní jednotky zabezpečit její výkon. Součástí je finanční příspěvek z rozpočtu kraje.⁵⁴

Všechny písemnosti úřední povahy vyhotovené statutárním městem musí být v záhlaví označeny slovy „statutární město“. Obdobně je postupováno u městského obvodu („městský obvod“), u městské části („městská část“), u magistrátu (Magistrát města).⁵⁵ Specifické privilegium městských obvodů a částí je vlastní znak a vlajka. V případě, že obvody a části tyto symboly budou chtít, musí se obrátit na předsedu PSP ČR, který rozhodne o udělení v návaznosti na schválení návrhu statutárním městem. Totožný postup je v případě, kdy má dojít ke změně těchto symbolů. V případě změny nebo udělení zasílána kancelář PSP ČR zprávu o novém stavu na Český úřad zeměměřický a na katastrální úřad.⁵⁶

Komise slouží jako iniciativní a poradní orgán, který zřizuje rada města,⁵⁷ zároveň je však výkonným orgánem, a to pod podmínkou, že jí byl svěřen výkon přenesené působnosti primátorem města po dohodě s ředitelem krajského úřadu.⁵⁸

Komise je odpovědna radě města, ve věcech výkonu přenesené působnosti pak primátoru města. Předsedou komise může být jen osoba, která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Na prokázání způsobilosti se vztahují obdobné podmínky jako u zvláštních právních předpisů pro úředníky územních správních celků. Komise se usnáší většinou hlasů všech svých členů.

V případě, že je jakákoli vyhláška kteréhokoli orgánu statutárního města v samostatné působnosti v rozporu s obecným zákonem, zasáhne Ministerstvo vnitra, tzn., že vyzve ke zjednání nápravy. Pokud oslovený orgán nezjedná nápravu do 60 dnů od doručení výzvy, Ministerstvo vnitra pozastaví výkon takového rozhodnutí či opatření a stanoví další lhůtu pro zjednání nápravy. Pro zrušení pozastavení výkonu je potřeba odeslat sdělení města o zjednání nápravy včetně příslušných příloh podle § 124 odst. 1 Ministerstvu vnitra. Když je vyhláška (ustanovení či usnesení) jakéhokoli orgánu města zřejmě a závažně

⁵⁴ Zákon č. 128/2000 Sb. § 139.

⁵⁵ Zákon č. 128/2000 Sb. § 141. odst. 1, 2.

⁵⁶ Zákon č. 128/2000 Sb. § 142.

⁵⁷ Zákon č. 128/2000 Sb. § 122

⁵⁸ Zákon č. 128/2000 Sb. § 103 odst. 4 c)

v rozporu s právem, může Ministerstvo vnitra pozastavit výkon takového usnesení bez předchozí výzvy k nápravě a zároveň stanovit lhůtu ke zjednání nápravy. Pokud ani po výzvách Ministerstva vnitra není příslušným orgánem ve stanovených lhůtách zjednána náprava, podá MV návrh příslušnému soudu na zrušení usnesení. V případě, že soud stále nerozhodl a orgán města již zjednal nápravu, je povinen o tom informovat soud i Ministerstvo vnitra. Žádný z těchto postupů se však nevztahuje na rozkol mezi daným opatřením a právními předpisy občanského, obchodního nebo pracovního práva – tyto situace jsou upraveny zvláštním právním předpisem.⁵⁹

V případě rozporného usnesení v rámci přenesené působnosti orgánu města se zákonem je to krajský úřad, který požaduje zjednání nápravy ve lhůtě do 60 dnů. Při jejím nesplnění krajský úřad dané ustanovení zruší a informuje magistrát města. Při zásadním rozporu má krajský úřad možnost toto usnesení (rozhodnutí či opatření) bez předchozí výzvy zrušit.⁶⁰

Obdobně se postupuje s městskými částmi či obvody: v případě, že městská část či obvod vydá usnesení v rámci samostatné působnosti, které je v rozporu se zákonem, je magistrát města tím úřadem požadujícím nápravu.⁶¹ Když vydá městská část či obvod usnesení v rozporu se zákonem v rámci přenesené působnosti, magistrát města toto usnesení jednoduše zruší.⁶²

Všechna ustanovení, která byla zrušena, musí město vyvěsit na svou úřední desku a to po dobu nejméně 15 dnů.

⁵⁹ Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů a 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění zákona 413/2005 Sb.

⁶⁰ 128/2000 Sb. § 126

⁶¹ 128/2000 Sb. § 127

⁶² 128/2000 Sb. § 127a)

6 INSTITUT SAMOSTATNÉ A PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI

V České republice jsou v rámci jednotlivých orgánů statutárních měst (i obcí obecně) ustanoveny pojmy samostatná a přenesená působnost. Z tohoto hlediska systému místní správy spadá ČR do tzv. kontinentálního systému⁶³ – smíšený model na úrovni krajů a obcí. V samostatné působnosti jedná statutární město vlastním jménem a na vlastní účet.

Do samostatné působnosti města spadají záležitosti týkající se přímo občanů statutárního města a zájmů města. Pro příklad můžeme uvést uspokojování potřeb bydlení, ochrana a rozvoj zdraví, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, dopravy a spojů, ochrany veřejného majetku, schvalování rozpočtů a programů, vyhlašování referend aj. Podle § 7⁶⁴ mohou do samostatné působnosti zasahovat státní orgány a orgány krajů pouze v případě, že to vyžaduje ochrana zákona, a pouze způsobem, který stanoví zákon. Rozsah samostatné působnosti může být omezen pouze zákonem. Dále § 8 tvrdí, že pokud není zvláštním zákonem stanoveno, že se jedná o přenesenou působnost, jde vždy o působnost samostatnou.

O záležitostech samostatné působnosti obce rozhoduje zastupitelstvo statutárního města ve věcech zákonem vymezených pro úřad zastupitelstva podle § 84 a § 85.⁶⁵

Pokud orgán jedná v přenesené působnosti, znamená to, že na něj byla tato působnost delegována (přenesena) jiným orgánem. Jinými slovy obsah výkonu státní správy byl delegován na územní samosprávu. Tyto činnosti vykonávají statutární města jménem státu, ne svým. Zodpovědnost za kvalitu takto odvedené práce pak také nese stát, a proto musí statutární město zohlednit a respektovat zájmy státu. Přenesené působnosti obcí se věnuje hlava III. zákona o obcích začínající § 61. Při výkonu přenesené působnosti mají statutární města svá omezení, tzn., že musí zohlednit jiné zákony a právní předpisy, usnesení vlády či směrnice ústředních správních úřadů.

⁶³ HORZINKOVÁ, Eva a Vladimír NOVOTNÝ. Základy organizace veřejné správy v ČR. 2. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2010.

⁶⁴ Zákon č. 128/2000 Sb.

⁶⁵ Zákon č. 128/2000 Sb.

Úkoly, které statutární město vykonává v přenesené působnosti, jsou městu hrazeny prostřednictvím příspěvku ze státního rozpočtu.

Zákon o obcích definuje několik typů obcí v závislosti na typu přenesené působnosti. Vedle základního rozsahu existuje ještě rozsah pověřeného obecního úřadu a rozsah úřadu obce s rozšířenou působností.

Obec s pověřeným obecním úřadem se také někdy nazývá obec II. typu. Takto pověřený obecní úřad rozhoduje v prvním stupni ve správním řízení o právech a povinnostech fyzických a právnických osob. Často tuto správu vykonává i pro obce v okolí.

Obec s rozšířenou působností, která se nazývá také obec III. typu, má oproti ostatním obcím některé působnosti navíc, a to nejenom pro sebe, ale zpravidla i pro ostatní obce v okolí, a slouží jako mezičlánek mezi státní správou a krajskými a obecními úřady. Když byly v roce 2002 zrušeny okresní úřady, často obce převzaly až 80 % jejich agendy na sebe. V souvislosti s tímto krokem vymezila vyhláška ministerstva vnitra č. 388/2002 Sb. tzv. správní obvody rozšířené působnosti s výčtem obcí, které do ní spadají.

Obce mohou být zároveň II. a III. typem, třetí typ ale vykonává více přenesené působnosti. Všechna statutární města spadají do III. typu.

Výjimku tvoří speciální zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, který stanovuje, že hl. město Praha má pro své vlastní území jednak působnost kraje, jednak rozšířenou působnost obce. Přímo zákon tak nestanovuje výkon přenesené působnosti, ale toto určuje městská vyhláška – Statut hlavního města Prahy, který svěřuje některým městským částem přenesenou působnost obdobnou (ne shodnou) působností obcí s přenesenou působností.

7 KOMPARACE NĚKTERÝCH PRAVOMOCÍ VYBRANÝCH STATUTÁRNÍCH MĚST (BRNO, OSTRAVA, PLZEŇ)

Vybraná statutární města jsou ve shodě se zákonem č. 128/2000 členěna na městské obvody (Plzeň, Ostrava) a městské části (Brno). Ostravu tvoří 23 obvodů (Moravská Ostrava a Přívoz, Slezská Ostrava, Ostrava-Jih, Poruba, Nová Bělá, Vítkovice, Stará Bělá, Pustkovec, Mariánské Hory a Hulváky, Petřkovice, Lhotka, Hošťálkovice, Nová Ves, Proskovice, Michálkovice, Radvanice a Bártovice, Krásné Pole, Martinov, Polanka nad Odrou, Hrabová, Svinov, Třebovice, Plesná), Plzeň 10 obvodů (Plzeň 1, Plzeň 2 – Slovany, Plzeň 3, 4, Plzeň 5 - Křimice, Plzeň 6 - Litice, Plzeň 7 - Radčice, Plzeň 8 - Černice, Plzeň 9 - Malesice, Plzeň 10 - Lhota) a Brno je členěné do 29 městských částí (Brno - střed, Žabovřesky, Královo Pole, sever, Židenice, Černovice, jih, Starý Lískovec, Nový Lískovec, Kohoutovice, Jundrov, Bystře, Komín, Mdlánky, Řečkovice a Mokrá Hora, Maloměřice a Obřany, Vinohrady, Líšeň, Slatina, Tuřany, Crlice, Bosonohy, Žebětín, Ivanovice, Jehnice, Ořešín, Útěchov).

Pokud se blíže podíváme na pravomoci zastupitelstev městských obvodů a částí zjistíme, že jsou často shodné (cca v 60%). V následujících řádcích budou tyto pravomoci probrány, porovnány a bude blíže poukázáno na jednotlivé rozdíly.

7.1 ROZPOČET A ZÁVĚREČNÝ ÚČET

Všechna tři vybraná statutární města mají statut ohledně schvalování, rozpočtu, jeho změn, prostředků financování a předkládání závěrečného účtu. Fakticky tedy platí, že zastupitelstvo města schvaluje pravidla pro sestavování rozpočtu, návrh rozpočtového výhledu a vlastní rozpočet. Rozdíly jsou převážně v rovině formulování a v administrativním rozvržení. Ostrava musí dle svého statutu schválit rozpočet (s vlastním) projednáním do 15. prosince současného rozpočtového roku a městské obvody do 30. prosince. Časové rozvržení má sestavený rozpočtový výhled, který je sestavován na dobu tří let a každým rokem

obměňován.⁶⁶ Při tvorbě rozpočtu představuje základní výchozí dokument. V případě, že není schválen rozpočet města, ani rozpočet obvodu do 31. prosince současného rozpočtového roku, přechází se od 1. ledna roku následujícího na tzv. rozpočtové provizorium, které platí do doby schválení rozpočtu. Rozpočtové provizorium musí být schváleno k nejpozději do 31. prosince.⁶⁷ Města i obvody smějí zasahovat do ročního rozpočtu v maximální míře 20 % jeho objemu.

Městské rady mají povinnost předložit závěrečný účet a zprávu o hospodaření městského obvodu městskému zastupitelstvu. To je před schválením rozpočtu pro následující rozpočtový rok přezkoumá, bez výhrad nebo s výhradami, a přijme opatření pro nápravu.⁶⁸

Město Brno schvaluje pravidla pro rozpočet pro následující rozpočtový rok do 30. června současného rozpočtového roku. Přičemž tato pravidla jsou závazná i pro městské části. Za podklad slouží rozpočtový výhled, který je oproti Ostravě pětiletý. Jeho schvalování je oproti schvalovacímu procesu v Ostravě složitější: zastupitelstva městských částí jej musí schválit nejpozději do 30. září a následně jej do 15 dnů předat městu Brnu, prostřednictvím Odboru rozpočtu a financování MMB. Zastupitelstvo města Brna musí rozpočtový výhled schválit nejpozději do 31. prosince daného rozpočtového roku.⁶⁹

V případě, že by nedošlo ke schválení rozpočtu pro následující rozpočtový rok, je rozpočet města nebo městské části od 1. ledna následujícího roku řízen do schválení rozpočtu prostřednictvím rozpočtového provizoria.⁷⁰ Závěrečný účet za uplynulý rozpočtový rok sestaví městské části a město během prvních tří měsíců nového rozpočtového roku. Navíc dá město přezkoumat hospodaření své a svých částí vybranému auditorovi. Do 30. června nového rozpočtového roku jsou výsledky předloženy zastupitelstvu města a městských částí, které následně vyhodnotí v případě nedostatků důsledky.⁷¹

⁶⁶ Statut města Ostravy, čl. 10.

⁶⁷ Statut města Ostravy, čl. 10, odst. 11.

⁶⁸ Statut města Ostravy, čl. 10, odst. 13.

⁶⁹ Statut města Brna, čl. 76, odst. 3.

⁷⁰ Statut města Brna, čl. 76, odst. 5, 6.

⁷¹ Statut města Brna, čl. 76., odst. 35-40.

Plzeň má shodně s Ostravou rozpočtový výhled tříletý. Vlastní proces tvorby a schvalování rozpočtu je však bližší Brnu. Pravidla a principy, dle kterých má být rozpočet vyhotoven určuje rada města a to do 30. června současného rozpočtového roku. Finanční vztah rozpočtu města a městských obvodů má být schválen zastupitelstvem nejpozději do 20. listopadu daného roku. V případě, že se tak nestane, slouží za východisko pro sestavení rozpočtu schválený finanční vztah z předchozího roku. Vlastní rozpočet schvalují jednotlivá zastupitelstva obvodů a ke schválení jej předkládají městskému zastupitelstvu.⁷² V případě, že by ke schválení rozpočtu nedošlo, automaticky se od 1. ledna nového kalendářního roku přechází na rozpočtové provizorium, v jehož rámci smí městské zastupitelstvo čerpat měsíční výdaje v maximální výši 7 % z návrhu rozpočtu doporučeného zastupitelstvem. Obdobně je postupováno při neschválení rozpočtu v městském obvodu. Přičemž schválený rozpočet města není podmínkou pro schválení rozpočtu obvodu.⁷³

Závěrečný účet za uplynulý rozpočtový rok města musí být projednán nejpozději do 30. června roku následujícího. Závěrečné účty jednotlivých obvodů musí být projednány v přiměřené lhůtě před projednáním závěrečného účtu města, jejich výsledek musí být minimálně 15 dnů před projednáváním zveřejněn.⁷⁴

7.2 PŘÍJMY MĚSTA A JEHO ČÁSTÍ/OBVODŮ

Primárním předpokladem pro sestavení a schválení rozpočtu městských částí a obvodů, je znalost strukturálního složení jeho příjmů. Jedná se o souhrn všech příjmových položek, které představují finance určené pro provoz daného obvodu. Pro lepší orientaci ve strukturálním uspořádání příjmů jednotlivých statutárních měst bude sestavené porovnávací tabulka:

⁷² Statut města Plzně, čl. 28d.

⁷³ Statut města Plzně, čl. 28e.

⁷⁴ Statut města Plzně, čl. 29.

Brno ⁷⁵		Plzeň ⁷⁶	Ostrava ⁷⁷	
Účelové dotace ze státního rozpočtu		Výnosy z daní	Příjmy z majetku	
Účelové dotace z rozpočtu města	Pečovatelské služby	Příjmy z vlastního majetku a majetkových práv	Kapitálové příjmy	50% z prodeje nemovitostí svěřených městskému obvodu a jím spravované; Prodej nemovitých věcí získaných městským obvodem
	Odlehčovací služby a centra denních služeb			
	Romské středisko			
	Pro dobrovolné hasiče			
	Pro vedení matriky MČ Brno-střed			
Neúčelové dotace z rozpočtu města podle:	Počtu obyvatel	Příjmy z vlastního hospodaření	Příjmy z prodeje majetku	
	Počtu žáků na ZŠ a MŠ			
	Plochy veřejné zeleně			
	Rozsahu logistických tras			
	Výměry městské části			
Specifické dotace z rozpočtu města		Příjmy z hospodářské činnosti právnických osob založených městem/městskou částí	Příjmy z výsledku hospodaření města	
Příjmy z prodeje movitého a nemovitého majetku	20% z prodeje majetku města	Výnosy z místních poplatků.	Z hospodaření právnických osob založených městem	
	50% z prodeje svěřeného nemovitého majetku uskutečněného do 6.11.2003			
Příjmy ve výši 10% z prodeje svěřených nemovitostí dle Pravidel prodeje domů, bytů a nebytových prostor		Příjmy z vlastní správní činnosti	Z vlastní činnosti a výkonu správy	

⁷⁵ Statut města Brna, čl. 76, odst. 7-22.

⁷⁶ Statut města Plzně, čl. 28a.

⁷⁷ Statut města Ostravy, čl. 10, odst. 19.

Příjmy ze svěřeného majetku a majetkových práv.	Státní a krajské dotace.	Z vybraných pokut uložených městským obvodem.
Příjmy z výsledků vlastního hospodaření.	Státní příspěvky na fungování přenesené působnosti.	Výnosy z poplatků.
Příjmy z činnosti právnických osob zřízených městem.	Prostředky získané ze správní činnosti ostatních orgánů státní správy.	Z činnosti organizačních složek zřízených městem.
Příjmy z místních poplatků. ⁷⁸	Dary a příspěvky.	Z výnosu daně z nemovitosti.
Příjmy ze správních poplatků.	Podíl z příjmů z loterií a jiných podobných her.	Dotace ze státního a krajského rozpočtu a jiných fondů.
Příjmy z poplatků za vypouštění škodlivých látek do ovzduší.		Dary a příspěvky.
Příjmy z příspěvků na sdruženou činnost od jiných městských subjektů.		Návratná finanční výpomoc z rozpočtu města.
Dary, nahodilé příjmy atp.		Poplatky za ukládání odpadů na skládkách.
Dotace poskytnuté během roku od státu a kraje.		Příjmy z úhrady z vytěženého a zpracovaného nerostu.
Dotace z jiných veřejných rozpočtů.		

7.3 PROGRAM ROZVOJE VE STATUTÁRNÍCH MĚSTECH

Statuty města Brna definují pravomoci města a městských částí. Město prostřednictvím zastupitelstva zodpovídá za územní rozvoj a regeneraci v rámci regionálních souvislostí, prostřednictvím permanentně rozšiřované databáze všech složek s tématem spojených. Tato činnost v sobě zahrnuje uzavírání plánovaných smluv. Vymezování územně funkčních vztahů k jiným obcím v rámci regionu, vydávání závazných stanovisek k programům pro vně- i mimo- regionální spolupráci, zastávání funkce investora (nakládání s přidělenými prostředky a jejich získávání), evidování investičních akcí a zaštiťování účasti města při žádosti

⁷⁸ S výjimkou poplatků za povolení vjezdu motorových vozidel, za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

o dotace.⁷⁹ Působnost městských částí vychází z jejich podřízení městu v rámci regionální strategie: zpracovávají program určený pro svou městskou část, vyjadřují se a uplatňují městské strategické dokumenty, zasahují do strategického plánování a v rámci své části zastávají úřad „investora“.⁸⁰ Součástí obou různě situovaných celků je propagace.

Princip rozložení pravomocí v statutárním městě Plzni je prakticky totožný. Orgány města zajišťují a schvalují plán rozvoje, připravují a s širokou veřejností projednávají pojetí budoucích opatření, zodpovídají za kvalitu vypracování územně plánovací dokumentace, dávají svá stanoviska a připomínky ke stanoviskům a vlastním územním rozvojovým plánům, zajišťují koordinaci jednotlivých územně-plánovacích kroků mezi městy, popřípadě mezi obcemi či obvody a starají se o informační rovinu rozvoje.⁸¹ Oproti tomu obvodní orgány pouze zpracovávají a zaštiťují jím podřízené úkoly: doporučují orgánům s celoměstskou působností zajištění plánu rozvoje města nebo jeho změn a dalších strategických, koncepčních a územně-plánovacích dokumentací a jejich aktualizací, změn a doplňků, vydávají doporučující stanoviska ke strategickým koncepcím, podávají návrh orgánům města na opatření, které není v působnosti obce, a vedou kroniku obvodu.⁸²

Oproti statutům Brna a Plzně je ostravský statut k problematice skromnější. Odvolává se na § 30 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (ve znění zákona ČNR č. 425/1990 Sb.), ve znění pozdějších předpisů. Působení města a pravomoci obcí jsou shrnuty do dvou bodů: vyjadřovat se k územnímu a regulačnímu plánu rozvoje města k přípustnosti regulativů územního plánu.⁸³

7.4 SCHVALOVÁNÍ A VYDÁVÁNÍ OBECNĚ ZÁVAZNÝCH VYHLÁŠEK

Obecně závazná vyhláška je dokument legislativní povahy vydávaný obcí. Právo k vydávání zaručuje Ústava a zákon č. 128/2000. V Ústavě se jedná o čl. 104

⁷⁹ Statut města Brna, čl. 18.

⁸⁰ Statut města Brna, čl. 19.

⁸¹ Statut města Plzně, čl. 18.

⁸² Statut města Plzně, čl. 18.

⁸³ Statut města Ostravy, čl. 12.

odst. 3., který říká: „Zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky.“, v zákoně č. 128/2000 v §10: „Povinnosti může obec ukládat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou“, přičemž je následně obsah jednotlivých vyhlášek kategorizován. Vyhlášky slouží k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, pro pořádání, průběh a ukončení veřejných akcí, k zabezpečení veřejného pořádku a ochraně životního prostředí a tam, kde to stanoví jinak zákon.⁸⁴

Statut města Ostravy definuje obecně závaznou vyhlášku jako právní předpis města vydávaný v rámci přenesené působnosti nařízení města městskými zastupiteli.⁸⁵ Aby mohlo k vydání obecně závazné vyhlášky dojít, musí být prvně podán návrh na vydání, který je předložen členy městského zastupitelstva, nebo městské rady, přičemž působnost takového návrhu je vázána na daný městský obvod. Následně je návrh předložen městskému obvodu k projednání, jehož minimální lhůta je 30 pracovních dnů s výjimkou naléhavých obecných zájmů, kdy může být doba projednání kratší. Výjimku v projednávání tvoří návrhy vyhlášek doplňujících „Statut města Ostravy“. V případě schválení vyhlášky musí dojít k jejímu vyhlášení na úřední desce magistrátu (to je podmínkou platnosti) a ostatních úřadů městských obvodů (není podmínkou platnosti) po dobu patnácti dnů.⁸⁶ Působnost vyhlášek může být celoměstská, nebo pouze pro jeden, nebo pro více obvodů.⁸⁷

V rámci statutu města Plzně nalezneme prakticky totožné, ale jinak formulované definování procesu vydávání vyhlášek, přičemž některé ze souvisejících úkonů jsou, na rozdíl od statutu Ostravy, blíže specifikovány či rozšířeny. Plzeňský statut bere explicitněji v potaz vlastní budoucí legislativní postavení vyhlášky v rámci českém i mezinárodním legislativním systému: „... musí být v souladu s Ústavou ČR, ústavními a jinými zákony, mezinárodními smlouvami, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána⁸⁸, nařízeními vlády a vyhláškami ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy a tímto Statutem.“⁸⁹

⁸⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., §10, odst. a, b, c, d.

⁸⁵ Statut města Ostravy, čl. 31, odst. 1, 2.

⁸⁶ Statut města Ostravy, čl. 31, odst. 3-5.

⁸⁷ Statut města Ostravy, čl. 31, odst. 6

⁸⁸ Ústava ČR, čl. 10

⁸⁹ Statut města Plzně, čl. 33, odst. 2.

Jedním z míst, které hlouběji definují vlastní legislativní rámec, je čl. 1, který stanovuje míru zodpovědnosti za formální a faktickou podobu vyhlášky: věcný záměr dokumentu stanoví zpracovateli (příslušnému orgánu magistrátu) rada města, nebo městského obvodu. Zpracovatel vyhotoví návrh, je zodpovědný za jeho výslednou stylistickou, gramatickou a formální stránku (návrh musí mít odpovídající legislativní rámec).⁹⁰ Po zhotovení jej zpracovatel před vlastním předložením k projednání zašle k vyjádření městským orgánům, popřípadě k orgánům, pod které navrhovaná změna spadá. K vyjádření mají orgány minimálně 30 pracovních dnů, pokud není obsahem vyhlášky „*návrh Statutu nebo o návrh právních předpisů města o koeficientu daně z nemovitostí či o zavedení a výši místních poplatků a daní nebo jejich změn*“. To je minimální doba k projednání dvojnásobná (60 dnů). Poté, co se návrh vyhlášky vrátí s připomínkami, zváží zpracovatel vhodnost a účelnost jednotlivých připomínek, buď je do textu zahrne, nebo ne a dokument předloží příslušné komisi (pokud je zřízená) ke schválení a následně právní komisi rady města pro posouzení legislativní stránky, nebo právnímu odboru magistrátu.⁹¹ Před předložením dokumentu k vyhlášení vyhotoví zpracovatel tzv. důvodovou zprávu. Jejím obsahem je zhodnocení současného stavu, na který bude vyhláška navazovat a důvod vzniku vyhlášky, vysvětlení principu nových změn, popřípadě jejich výkonu, jejich dopad a shrnutí průběhu a výsledku připomínkového řízení se stanoviskem proč byly některé z připomínek přijaty či zamítnuty.⁹² Vyhlášení příslušného dokumentu je na úřední desce Magistrátu města Plzně. Navíc je zpracovatel zodpovědný za její vytištění a distribuci ke dni platnosti.⁹³

Statut města Brna je po obsahové stránce bližší statutu Ostravy, tzn., že postrádá místy až pedantskou danost Statutu Plzně. Statut Brna povoluje podávat návrhy vyhlášek zastupitelstvu města členům Zastupitelstva města Brna, Rady města Brna a starostům městských částí, popřípadě jejich tajemníkům. Po zpracování je návrh předložen k připomínkovému řízení a k projednání musí být doručen minimálně 30 pracovních dnů před vlastním procesem projednání. Návrh projednávají zastupitelé městské části. Následující vyhlášení vyhlášky je shodné se Statutem Brna.⁹⁴

⁹⁰ Statut města Plzně, Zásady pro vypracování právních předpisů, čl. 2.

⁹¹ Statut města Plzně, Zásady pro vypracování právních předpisů, čl. 3.

⁹² Statut města Plzně, Zásady pro vypracování právních předpisů, čl. 4.

⁹³ Statut města Plzně, Zásady pro vypracování právních předpisů, čl. 5.

⁹⁴ Statut města Brna, čl. 77.

8 ANALÝZA VYBRANÝCH PRAVOMOCÍ HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

Hlavní město Praha je rozdělené do 22 obvodů číslovaných Praha 1 až Praha 22. Dřívější označení podle lokality bylo v roce 2001 zrušeno. Tak například Praha 11 byla před zrušením vedena jako Praha - Jižní město, Praha - 12 jako Praha - Modřany atp.

8.1 ZPŮSOB PROJEDNÁVÁNÍ ROZPOČTU HlavníHO MĚSTA PRAHY A MĚSTSKÝCH ČÁSTÍ

Návrh rozpočtu na následující rozpočtový rok předkládá do 30. června daného roku Organizace hlavního města Prahy Magistrátu hlavního města Prahy.⁹⁵ Magistrát hlavního města Prahy následně na základě návrhu rozpočtu sestaví návrh rozpočtu na následující rozpočtový rok. Během sestavování návrhu se bere zřetel na možnosti jeho krytí, na požadavky jednotlivých částí a organizací hlavního města Prahy a také na tzv. rozpočtový pětiletý výhled.⁹⁶ Sestavený návrh rozpočtu je předložen k projednání radě hlavního města. Ta jej musí projednat nejpozději do 26. října, aby jej nejpozději 31. října téhož roku mohla předat k projednání městským částem. Maximálně pětidenní lhůta mezi schválením a odesláním je dána vyhláškou.⁹⁷ Městské části musí své stanovisko k navrhovanému rozpočtu sdělit nejpozději do 20. listopadu. Svě stanovisko odešlou Radě hlavního města Prahy, která jej projedná v rámci schvalovacího procesu rozpočtu.⁹⁸

Magistrát hlavního města Prahy (dále jen MHMP) sdělí městským částem návrh finančních vztahů na následující rozpočtový rok, který je projednaný Radou hlavního města Prahy, nejpozději do 10. září.⁹⁹ Městské části pak sdělí magistrátu svá stanoviska k návrhu do 14 dnů od jeho obdržení, v případě, že by stanovisko

⁹⁵ Statut hlavního města Prahy, §5, odst. 1.

⁹⁶ Statut hlavního města Prahy, §5, odst. 2.

⁹⁷ Statut hlavního města Prahy, §5, odst. 3.

⁹⁸ Statut hlavního města Prahy, §5, odst. 3.

⁹⁹ Statut hlavního města Prahy, §6, odst. 1.

nebylo sděleno, chápe se stav jako bez připomínek.¹⁰⁰ V případě, že stanoviska byla městskými částmi odeslána, musí je MHMP s jejich zástupci projednat nejpozději do 14 dnů od jejich obdržení. V případě, že městské části nesouhlasí s projednávanými změnami, doručí MHMP do sedmi dnů od konce projednávání „*písemné námitky s odůvodněním svého nesouhlasu*“. Návrh rozpočtu pak projednává Rada hlavního města Prahy (dále jen RHMP), která současně rozhoduje o případných námitkách městských částí.¹⁰¹

Pokud dojde k nesouhlasu ze strany RHMP s námitkami od městských částí, sepíše vlastní námitku, jejíž součástí bude návrh finančního vztahu, a odešle jej k projednání orgánu hlavního města Prahy, který má na starost schvalování rozpočtu.¹⁰² Pokud dojde ke schválení návrhu rozpočtu, pak tento návrh představuje klíčový dokument pro následný návrh rozpočtu jednotlivých městských částí.¹⁰³

Samotné městské části mohou schvalovat rozpočet až poté, co byl schválen rozpočet hlavního města Prahy (dále jen HMP). Pokud nedojde ke schválení rozpočtu městské části do 31. prosince rozpočtového roku, tak od 1. ledna nového rozpočtového roku se rozpočet řídí pravidly rozpočtového provizoria, přičemž schvalování rozpočtu městských částí probíhá dle předem určeného časového harmonogramu.¹⁰⁴

OHMP předloží MHMP podklady k „*vyúčtování finančních vztahů ke státnímu rozpočtu, rozpočtům krajů, obcí, státním fondům, Národnímu fondu a jiným rozpočtům a k hospodaření dalších osob*.“ do 15. února a podklady o „*... hospodaření s majetkem a o dalších finančních operacích, včetně tvorby a použití fondů v tak podrobném členění a obsahu, aby bylo možné zhodnotit finanční hospodaření územního samosprávného celku a svazku obcí a jimi zřízených nebo založených právnických osob*.“ do 28. února.¹⁰⁵ Po projednání podkladů s jejich předkladateli sestaví MHMP návrh závěrečného účtu a nejpozději do 15. dubna jej zašle městským částem, které sdělí své stanovisko do 14 dnů od obdržení návrhu

¹⁰⁰ Statut hlavního města Prahy, §6, odst. 2.

¹⁰¹ Statut hlavního města Prahy, §6, odst. 3.

¹⁰² Statut hlavního města Prahy, §6, odst. 4.

¹⁰³ Statut hlavního města Prahy, §6, odst. 5.

¹⁰⁴ Statut hlavního města Prahy, §6, odst. 7, 8.

¹⁰⁵ Statut hlavního města Prahy, §7, odst. 1.

závěrečného účtu.¹⁰⁶ Stanoviska městských částí projedná RHMP v rámci odsouhlasení návrhu závěrečného účtu.¹⁰⁷

Závěrečný účet HMP a městských částí předkládají městské části MHMP do 15. února a podklady předloží do 28. února. Po projednání vyúčtování s MHMP sestaví městská část svůj návrh závěrečného účtu a o výsledku jeho schvalování informuje HMP.¹⁰⁸

8.2 PŘÍJMY HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

Struktura finančních zdrojů hlavního města Prahy je v zásadě totožná se strukturou uveřejněnou v kap. 7.2. Důvod je prostý: zákon stanovuje možnosti financování, které samy o sobě představují dané kategorie. HMP je tedy financováno z těchto prostředků:

- příjmy ze svěřeného majetku a majetkových práv
- příjmy ze zdaňované činnosti
- příjmy z činnosti právnických osob zřízených městem
- příjmy z výkonu správní činnosti (správní poplatky, pokuty, odvody)
- výnosy z místních poplatků
- příjmy z daně z nemovitostí (v rámci jednotlivých městských částí)
- účelové dotace z rozpočtů HMP a státu, a z jiných účelových fondů (např. EU)
- peněžní dary a příspěvky
- návratné zdroje¹⁰⁹
- jiné příjmy¹¹⁰

¹⁰⁶ Statut hlavního města Prahy, §7, odst. 2

¹⁰⁷ Statut hlavního města Prahy, §7, odst. 3

¹⁰⁸ Statut hlavního města Prahy, §8.

¹⁰⁹ Jejich objem může překročit 40 % příjmů schváleného rozpočtu pouze se souhlasem zastupitelstva hlavního města Prahy a podíl výdajů na dluhovou službu nesmí překročit 15 % z rozpočtu.

¹¹⁰ Statut hlavního města Prahy, §9.

8.3 SCHVALOVÁNÍ A VYDÁVÁNÍ OBECNĚ ZÁVAZNÝCH VYHLÁŠEK

Hlavní město Praha má zvláštní úpravu schvalování a projednávání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení s městskými částmi a také způsob jejich vyhlášení v městských částech. Tento proces definuje část pátá, konkrétně § 22 až § 24, a to takto: pokud chce vedení hl. města Prahy změnit či zavést obecně závaznou vyhlášku města, musí její vypracování ještě před přijetím zaslat každé městské části k jejímu vyjádření. Tento vypracovaný návrh musí obsahovat všechny nezbytné náležitosti, a to zejména znalecké posudky o dopadech a kalkulaci nákladů.¹¹¹

Nejkratší možná doba, kterou mají jednotlivé městské části na vyjádření, je dána obecným zákonem, nicméně vedení hl. města Prahy má možnost tuto lhůtu zkrátit, a to na základě rozhodnutí Rady hl. města Prahy. O zkrácené lhůtě je hlavní město Praha povinno informovat městské části již při podání návrhu nového právního předpisu, jinak platí lhůta stanovená zákonem. Lhůta na připomínky může být kratší než 15 dnů pouze v případě, že tak umožňuje zvláštní zákon, na jehož základě je právní předpis hl. města Prahy vydáván.¹¹²

Na elektronické úřední desce, která je určena stanoveným subjektům k připomínkovému řízení, hlavní město Praha s podáním návrhu musí vyvěsit celý tento návrh nového právního předpisu a zároveň elektronickou cestou také oznámit podání tohoto návrhu městským částem.¹¹³

Každá městská část má právo uplatňovat připomínky k zaslání návrhu právního předpisu v případě, že tuto připomínku považuje za zásadní, a výslovně tuto připomínku označí v připomínkovém dokumentu slovy "tuto připomínku považuje městská část za zásadní".¹¹⁴ V případě, že hlavní město Praha této připomínce nevyhoví, je povinno tuto skutečnost uvést ve znění právního předpisu.¹¹⁵ U obecně závazné vyhlášky, kterou se vydává Statut hlavního města Prahy, se všechny připomínky považují za zásadní.¹¹⁶

¹¹¹ Statut hlavního města Prahy § 22 odst. 1

¹¹² Statut hlavního města Prahy § 22 odst. 2

¹¹³ Statut hlavního města Prahy § 22 odst. 3

¹¹⁴ Statut hlavního města Prahy § 23 odst. 1

¹¹⁵ Statut hlavního města Prahy § 23 odst. 2

¹¹⁶ Statut hlavního města Prahy § 23 odst. 3

Upravený předpis s připomínkami musí zaslat hlavní město Praha bezodkladně všem městským částem ihned po schválení.¹¹⁷ Zároveň musí být co nejdříve vyvěšen na úředních deskách městských částí ve lhůtách stanovených zákonem.¹¹⁸

8.4 PROGRAM ROZVOJE HMP

Statut HMP problematiku rozvoje města i jeho jednotlivých částí definuje do podoby „diskuze“ mezi pořizovatelem, jednotlivými městskými částmi a státními orgány. Primární vztah je položen mezi pořizovatele a městské části. Pořizovatel zašle městským částem návrh územně analytických podkladů HMP (vypracovaný podle stanovených právních předpisů), které mají právo se prostřednictvím sdělení svého stanoviska k návrhu pořizovateli vyjádřit do 60 dnů od doručení. V případě, že svého práva nevyužijí, je automaticky bráno jejich stanovisko jako souhlasné.¹¹⁹ Následně zašle pořizovatel jednotlivým městským částem „zprávu o uplatňování zásad územního rozvoje hlavního města Prahy“, jejíž součástí je i upozornění na právo uplatnění požadavků do 30 dnů od doručení. Následné jednání o návrhu zásad probíhají společně mezi pořizovatelem a městskými částmi, přičemž městským částem je daná (znovu) možnost uplatnění svých připomínek, nejpozději však do 30 dnů od ukončení jednání. Poté je návrh zásad zaslaný na Ministerstvo pro místní rozvoj ke schválení. Pokud dá Ministerstvo svůj souhlas, zahájí pořizovatel řízení o zásadách územního rozvoje hlavního města Prahy, ke kterému pozve prostřednictvím veřejné vyhlášky vydané 30 dnů před zahájením jednotlivé pražské městské části, ty jsou zodpovědné za její vystavení na dobu 30 dnů od jejího doručení. Při veřejném projednávání mohou městské části podávat připomínky proti návrhu zásad.¹²⁰

V případě, že zastupitelstvo HMP rozhodne o pořízení územního plánu HMP, zpracuje pořizovatel návrh zadání územního plánu HMP a zašle jej městským částem, které jsou oprávněny do 30 dnů od doručení návrh připomínkovat. V případě, že je součástí zadání územního plánu zpracování konceptu územního plánu, musí pořizovatel oznámit městským částem místo a dobu konání

¹¹⁷ Statut hlavního města Prahy § 24 odst. 1

¹¹⁸ Statut hlavního města Prahy § 24 odst. 2ab

¹¹⁹ Statut hlavního města Prahy, § 25a,

¹²⁰ Statut hlavního města Prahy, § 25b, odst. 1-5.

projednání konceptu (30 dnů předem, městské části jej pak zveřejňují prostřednictvím vyhlášky vyvěšené alespoň po dobu 30 dnů). Následně mají městské části do doby 15 dnů od projednání právo koncept připomínkovat. V případě, že městská část, považuje část ze svých připomínek za důležitou, označí ji slovy: „tuto připomínku považuje městská část za zásadní“. Pokud s ní pořizovatel nesouhlasí, předloží návrh na posouzení k rozhodnutí radě HMP (spolu s připomínkou a zadáním konceptu), které je konečné a musí být oběma stranami respektováno. Dokud zastupitelstvo nerozhodne, nelze o dotyčné věci nijak dál rozhodovat. Po rozhodnutí je iniciátor připomínky povinen do 30 dnů informovat pořizovatele o rozhodnutí rady HMP.¹²¹

Po projednání konceptu a následném „připomínkovém procesu“ vyzve městská část pořizovatele k pořízení návrhu regulačního plánu pro území příslušné části. Poté co jej městská část obdrží, může využít 30 denní připomínkové období, kdy může do návrhu vznést své požadavky. Poté následují společné jednání mezi pořizovatelem a městskou částí s následným veřejným projednáním, kdy může městská část podat připomínky, včetně „zásadních připomínek“ o kterých rozhoduje zastupitelstvo města Prahy. Opět na něj musí městská část prostřednictvím své vystavené vyhlášky upozornit alespoň 30 dnů předem.¹²²

Specifickým dokumentem v rámci rozvoje HMP je „Strategický plán hlavního města Prahy“. Jeho zpracovatel rozešle všem městským částem kopie konceptu, které následně do 60 dnů od obdržení opatří připomínkami. Následně jsou městským částem odeslány návrhy plánů, přičemž je jím poskytnuta znovu 60 denní lhůta na připomínky. Na pozdější připomínky není brán zřetel.¹²³

¹²¹ Statut hlavního města Prahy, § 25, odst. c.

¹²² Statut hlavního města Prahy, § 25, odst. d.

¹²³ Statut hlavního města Prahy, § 26.

9 PREZENTACE MĚST

Každé město si zakládá na svém renomé, a proto jsou součástí statut všech měst definice znaků a symbolů měst a podmínky pro jejich užití. Zároveň má každá městská část své vlastní symboly. Užívání těchto znaků podléhá v obecné rovině ustanovení § 34a a § 142 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, a dále je definuje zákon č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Při porovnání přístupů jednotlivých měst k tématu sebezprezentace můžeme vcelku jasně pozorovat volnost města při rozhodování o sebeurčení.

9.1 BRNO

Používání symbolů města a městských částí Brna jsou upraveny Statutem pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna, znaků a vlajek městských částí (článek 81 – symboly města).

Znak města Brna vychází z dobových dokladů o reálné původní podobě znaku z roku 1315 a představuje trojhranný gotický štít se zaoblenými boky, dělený třemi vodorovnými čarami na čtyři pole. „*Při vrchu štítu je bílý (stříbrný) pruh, pod ním je pruh červený, dále pruh bílý (stříbrný) a dole pruh červený.*“ Znak je přesně geometricky vymezen: poměr šířek pruhů je shora 1:2:2:2 a poměr šířky k výšce znaku je 6:7.¹²⁴

Statut také výslovně povoluje pouze čtyři verze tohoto vyobrazení a to tak, že kombinuje bílou (popř. stříbrnou) barvu s červenou, které buď jsou, nebo nejsou ohraničeny černou barvou.¹²⁵ Jako pátou variantu znaku lze zvolit jednobarevné vyvedení (zpravidla černé, ale záleží na použitém materiálu), kde se původní červená barva zobrazí šrafováním.¹²⁶

Znak města mohou používat všechny městské orgány na území města, včetně škol, předškolních zařízení či vysokých škol. Jiné orgány mohou používat znak

¹²⁴ Statut pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna, článek 2 odst. 1

¹²⁵ Statut pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna, článek 2 odst. 2

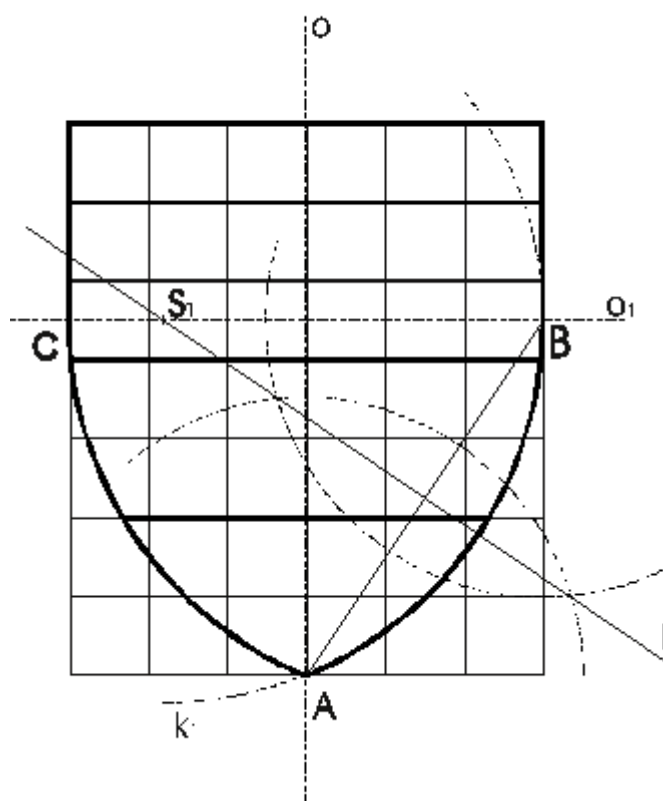
¹²⁶ Statut pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna, článek 2 odst. 4

Brna pouze se souhlasem Rady města Brna. Užití znaku slouží pro slavnostní, pamětní, prezentační tiskoviny, dále pro tiskoviny týkající se mezinárodní akce pod záštitou primátora, anebo pro vnitřní navigační systém či na tabulích umístěných na památkách. V ostatních případech se doporučuje použít logo, které (narozdíl od Ostravy) nemá tak významnou funkci.

Všech 29 městských částí Brna má svůj vlastní znak, podle statutu však musí vycházet z historicky doložených podob, nebo byly vytvořeny po roce 1990.¹²⁷ Podmínky používání znaku městské části jsou prakticky shodné s užitím znaku města, přičemž o povolení použití znaku rozhoduje starosta městské části.¹²⁸

Definována je i vlajka města a logo města a podmínky jejich užití jsou popsány v člancích 9, 10 a 11.¹²⁹

NÁKRES KONSTRUKCE ZNAKU MĚSTA BRNA

Obrázek 1 Pokyny k vyhotovení znaku města Brna, nalezeno na Statut pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna

¹²⁷ Statut pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna, článek 4 odst. 1

¹²⁸ Statut pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna, článek 5, odst. 1-3

¹²⁹ Statut pro užívání znaku, vlajky a loga města Brna

9.2 PLZEŇ

Podmínky používání symbolů města Plzně jsou určeny ve Statutu města Plzně v části 6 s názvem Symboly a ceny města. Znak města je poměrně složitý, proto jej nebudeme popisovat, avšak zmíníme, že se rozděluje na malý a velký. Podle článku 34 odst. 3 je zakázáno jakkoli karikovat, zesměšňovat nebo hanobit znak města. Znak mohou používat *všechny orgány a organizační složky města, jakožto i příspěvkové organizace a jiné právnické osoby, jich je Plzeň jediným členem, společníkem nebo akcionářem*¹³⁰, a mohou je používat také občané, pokud však nejde o komerční účely či propagaci jejich podnikatelské činnosti. Povolení k jinému užití uděluje Rada města Plzně, v případě, že se jedná o komerční účely, může být toto užití zpoplatněno.¹³¹ Postihy za nesprávné užití symbolů města má v kompetenci magistrát města a ochrana znaku města je pro občany věcí jejich občanské cti.¹³²

Obrázek 2 Velký znak Plzně, nalezeno na: <https://zlataky.cz/stibrna-investicni-medaile-1-kg-statutarni-mesta-Cr-plzen-2011-standard-p-1128.html>

K užívání vlajky města Plzně není nutný souhlas orgánu města, pod podmínkou, že je vlajka použita důstojným způsobem.¹³³ Obvykle se používá ke slavnostní výzdobě města, a je-li vlajka užívána společně s jinými vlajkami, náleží jí

¹³⁰ Statut města Plzně, článek 34, odst. 4

¹³¹ Statut města Plzně, článek 34, odst. 6

¹³² Statut města Plzně, článek 34, odst. 8

¹³³ Statut města Plzně, článek 35, odst. 2

nejčestnější místo (samozřejmě mimo státní vlajky).¹³⁴ Město Plzeň má také určené barvy města: bílá, žlutá, zelená a červená a v tomto pořadí jsou používány na stužkách, v tzv. kvadrikolórách.¹³⁵ Plzeň má dokonce i svou vlastní pečeť, která musí být výhradně z červeného vosku. Městské pečetidlo má svou podobu již od roku 1307, smí jej používat výhradně primátor a je nepřenosné. Dalším ze symbolů, který náleží výhradně primátorovi města Plzně, je primátorský řetěz z roku 1912. Tvoří jej 14 dílů spojených třemi očky a závěsný zlatý medailon. Při slavnostních příležitostech je primátor oprávněn jej nosit, v případě skutečně významné události je dokonce povinen jej mít.¹³⁶

9.3 OSTRAVA

Statutární město Ostrava nepovažuje otázku prezentace města za tolik podstatnou jako např. v Plzni a ve svém statutu věnuje této problematice pouze článek 3 a v něm obsažené čtyři odstavce. V nich je zmíněno, že město i městské obvody své znaky a vlajky mají a jsou uloženy v Archivu města Ostravy. Jejich grafické ztvárnění určuje platný blason¹³⁷; barvy města jsou modrá a bílá a barvy městských obvodů vycházejí z platných popisů.¹³⁸

Heraldický znak je používán zřídka a jeho použití schvaluje Rada města Ostravy. Naproti tomu je kladen důraz na logo jako marketingový znak města¹³⁹ – logo města Ostravy je chráněnou značkou a na jeho užití se vztahuje zákon o ochranných známkách č. 441/2003 Sb. a autorský zákon č. 121/2000 Sb. Souhlas k užití loga uděluje odbor kanceláře primátora ostravského magistrátu, a to formou poskytnutí podlicence k jeho užití. Vše musí být doloženo smlouvou o užití loga města.¹⁴⁰ Pokyny k užití městských znaků mají jednotlivé městské části na svých webových stránkách vyvěšeny pro veřejnost. Obvykle je třeba podat písemnou žádost k udělení povolení znak použít, tuto žádost zpravidla schvaluje starosta či jeho úřad.

¹³⁴ Statut města Plzně, článek 35, odst. 3

¹³⁵ Statut města Plzně, článek 36

¹³⁶ Statut města Plzně, článek 38

¹³⁷ heraldický popis

¹³⁸ Statut města Ostravy, článek 3 Symboly města a městských obvodů

¹³⁹ známé vyobrazení loga je OSTRAVA!!!

¹⁴⁰ <https://www.ostrava.cz/cs/o-meste/logo-mesta-ostravy-1>

9.4 PRAHA

Užití městského znaku a znaků městských částí je poněkud problematičtější u hlavního města Prahy. Zákon č. 131/2000 Sb. o hlavním městě Praze se v § 15 obecně zmiňuje o tom, že orgány města mohou používat znak i vlajku města a stejně tak i právnické osoby a zařízení založené či zřízené hl. městem Prahou.¹⁴¹ Podobně mohou městské části nakládat se svým znakem a vlajkou.¹⁴² Státní orgány, fyzické osoby a právnické osoby mohou užívat znak města pouze s písemným souhlasem hlavního města Prahy, městský znak mohou použít pouze s písemným souhlasem městské části.¹⁴³ Město i městské části mohou používat své vlastní razítko, a to za podmínek uvedených v § 15 odst. 5.¹⁴⁴

Podobně jako v Plzni má i primátor města Prahy svůj specifický znak, konkrétně závěsný odznak. Primátor má právo jej použít při významných příležitostech a občanských obřadech. Tento závěsný odznak má uprostřed velký státní znak a po obvodu vyvedený nápis „Česká republika“. Na rozdíl od Plzně je však odznak přenositelný na jiného člena zastupitelstva hlavního města Prahy nebo ředitele Magistrátu hlavního města Prahy. Tuto výjimku schvaluje Rada hlavního města Prahy.¹⁴⁵ Malý znak hlavního města musí být na všech rozhodnutích, která byla vydána v samostatné působnosti hl. města Prahy, v případě přenesené působnosti je na listinách malý státní znak.¹⁴⁶ Stejně tak se postupuje u městských částí – pokud se jedná o samostatnou působnost, listinu zdobí malý znak městské části, v případě přenesené působnosti je na listině vyveden malý státní znak.¹⁴⁷

¹⁴¹ Zákon č. 131/2000 Sb. §15 odst. 1

¹⁴² Zákon č. 131/2000 Sb. §15 odst. 2

¹⁴³ Zákon č. 131/2000 Sb. §15 odst. 3

¹⁴⁴ Zákon č. 131/2000 Sb. §15 odst. 5

¹⁴⁵ Zákon č. 131/2000 Sb. § 76 odst. 1 a 2

¹⁴⁶ Zákon č. 131/2000 Sb. § 82 odst. 1 a 2

¹⁴⁷ Zákon č. 131/2000 Sb. § 105 odst. 1 a 2

10 ZÁVĚR

Tématem této práce byla statutární města. Je to téma, která se dá uchopit z mnoha hledisek, minimálně z čistě právního, správního, historického a politologického. Protože jsme sledovali více cílů, rozhodli jsme se vytvořit jakousi variantu mezi nimi. Primárním cílem bylo popsat současné právní ukotvení statutárních měst a jejich pravomocí a sekundárním poukázat na jejich vývoj během posledních necelých dvou století. Aby měla práce logickou strukturu a alespoň přibližně představovala jednolitý celek, bylo rozhodnuto hned na začátku nejprve pojednat o vývoji správy od 2. půle 19. století. Druhá kapitola proto pojednávala o několika milnících ve správním právu: o Březnové ústavě a prozatímním zákonu o obcích, které představují základ pro moderní správní uspořádání státu. Dále jsou zmíněny zákony z raného období Československé republiky. Cílem bylo poukázat na kontinuální vývoj, kterým legislativa prošla. Zprvu převzaté zákony byly během následujících let změněny a předělány do podoby, která vyhovovala dobové politické potřebě. Následují řádky o vzestupu totalitních snah s centralistickým pojetím vlády. Zde máme na mysli zákony a vládní nařízení vzniklé od zániku první republiky, dále během protektorátu a v době komunistického rozmachu a následné vlády. Tento stav měl v prvních poválečných měsících za následek drastický nárůst pravomocí vytvořených národních výborů, který byl po únoru 1948 dán plně pod státní dozor. Národní výbory představovaly jakousi prodlouženou ruku centrální vlády v Praze. Tomu odpovídalo i uspořádání republiky. Výraznější změna v rámci správy tedy přišla až po pádu komunismu v roce 1990, kdy byly národní výbory zrušeny a znovu obnovena správa.

Třetí a čtvrtá kapitola se plně věnovala problematice legislativního rámce územní samosprávy a statutárních měst, především zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Obsah těchto kapitol odpovídá jejich rozsahu, tzn., že pojednává o komplexním pojetí problematiky v rámci zmíněného zákona. V návaznosti na předchozí kapitolu ukazují současné završení správního vývoje v rámci litery zákona.

Pátá kapitola se zaměřila na orgány statutárních měst a jejich pravomoci, které jsou značné, avšak stále podléhají kontrole státní správy; kapitola následující krátce pojednává o institutu samostatné a přenesené působnosti.

Sedmá a osmá kapitola mají podobný obsah. Sedmá porovnává pojetí vybraných pravomocí mezi statutárními městy Brno, Ostrava a Plzeň, osmá se pak věnuje pouze Praze. Zaoberáme se problematikou rozpočtů a příjmů, programů rozvoje a obecně závaznými vyhláškami. Obecně můžeme říci, že v ideové rovině si jsou jednotlivé statuty rovné, při bližším pohledu však zjistíme, že přístup jednotlivých tvůrců byl diametrálně odlišný. Nejpropracovanější statut (pokud vycházíme z analýzy vybraných témat) má město Plzeň, po něm Praha, Brno a nakonec Ostrava. Rozdíl spočívá v prvé řadě v míře schopnosti definovat postupy. Dá se říci, že Plzeň je v tomto případě velmi precizní. Pokud bychom odhlédli pouze od zmíněné formy vyjádření, je patrné různé uvažování nad vlastní autonomií jednotlivých městských obvodů a částí. Z tohoto pohledu má hlavní město Praha statut, který nejvíce svazuje v konečném výsledku obvod do podřízeného stavu městského zastupitelství.

Poslední devátá kapitola ukazuje na rozdílný legislativní přístup k prezentaci měst, tzn., že se zabývá znaky a symboly měst a podmínkami pro jejich užití. Při porovnávání přístupu jednotlivých měst k tématu sebeprezentace můžeme vcelku jasně pozorovat volnost jednotlivých měst při rozhodování o sobě samých.

V dnešní době jsou statutárními městy i města svou velikostí nepatrná a vcelku nevýrazná, což v dobách dřívějších nebyvalo trendem. Je to dáno tím, že nejsou stanoveny podmínky pro získání postavení statutárního města. Dříve se statutárními městy stávala města významná s mnoha obyvateli a nezanedbatelnou velikostí svého území.

Z výše získaných informací je patrné, že statutární města jsou na centrální vládě poměrně nezávislá. Otázkou je, zda by litera jejich statutů, formální i obsahová, neměla být podřízena nějakému univerzálnímu formátu. Na druhou stranu, právě možnost volby jejich formy a obsahu je odrazem jejich určité nezávislosti.

10 ZDROJE

10.1 LITERATURA

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan, DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátku do současnosti*. vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2005. 568 s.

JANÁK, Jan. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989. 519 s.

KADEČKA, Stanislav. *Právo obcí a krajů v České republice*. vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2003. 408 s.

PAVLÍČEK, Václav, HŘEBEJK, Jiří. *Ústava a ústavní řád České republiky*. vyd. 1. Praha: Linde, 1994. 501 s.

SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*. vyd. 1. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 431 s.

10.2 PRÁVNÍ PŘEDPISY

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze

10.3 ELEKTRONICKÉ ZDROJE

Březnová ústava. Online zdroj. Dostupné: URL:

<http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/stadion.htm>.

Prozatímní zákon obecní. Online zdroj. Dostupné: URL:

<http://eod.vkol.cz/618332/>.

Recepční zákon. *Wikizdroje*. Dostupné: URL:

http://cs.wikisource.org/wiki/Recep%C4%8Dn%C3%AD_z%C3%A1kon.

Zákon č. 76/1919 Sb. *Epravo*. Dostupné: URL:

<http://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=977&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Vládní nařízení č. 17/1939. *Epravo*. Dostupné: URL:

[http://www.epravo.cz/vyhledavani-
aspi/?Id=7496&Section=1&IdPara=1&ParaC=2](http://www.epravo.cz/vyhledavani-
aspi/?Id=7496&Section=1&IdPara=1&ParaC=2).

Košický vládní program. *Svědomy*. Dostupné: URL:

http://www.svedomi.cz/dokdoby/1945_kosvlpr.htm.

Zákon č. 12/1954 Sb. *Zákony pro lidi*. Dostupné: URL:

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1954-12>.

Ústavní zákon č. 294/1990 Sb. Dostupné URL:

[http://www.epravo.cz/vyhledavani-
aspi/?Id=38643&Section=1&IdPara=1&ParaC=2](http://www.epravo.cz/vyhledavani-
aspi/?Id=38643&Section=1&IdPara=1&ParaC=2)

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Dostupné URL:

<http://zakony-online.cz/?s127&q127=all>

Evropská charta místní samosprávy. Dostupné: URL:

[http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0C
DMQFjAC&url=http%3A%2F%2Fmyop.wz.cz%2Fpdf%2Fevropska.pdf&ei=HA
P-U7yrKbGO4gTSq4DwCg&usg=AFQjCNGFXL-
CV9BkJIM5pyhTl4PtN1AcWA&sig2=iF8a3bmLNDc4Xnn0SLfpIQ&bvm=bv.7
4035653,d.bGE&cad=rja](http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0C
DMQFjAC&url=http%3A%2F%2Fmyop.wz.cz%2Fpdf%2Fevropska.pdf&ei=HA
P-U7yrKbGO4gTSq4DwCg&usg=AFQjCNGFXL-
CV9BkJIM5pyhTl4PtN1AcWA&sig2=iF8a3bmLNDc4Xnn0SLfpIQ&bvm=bv.7
4035653,d.bGE&cad=rja).

Statut města Ostravy. *Ostrava*. Dostupné: URL:

<https://www.ostrava.cz/cs/urad/pravni-predpisy/statut-mesta-ostravy>.

Statut města Brna. *Brno*. Dostupné: URL: [http://www.brno.cz/sprava-
mesta/dokumenty-mesta/statut-mesta-brna/](http://www.brno.cz/sprava-
mesta/dokumenty-mesta/statut-mesta-brna/).

Statut města Plzně. *Plzeň*. Dostupné: URL:

<http://www.plzen.eu/obcan/urad/verejne-dokumenty/statut-mesta/>.

Statut hlavního města Prahy. *Praha*. Dostupné: URL:

[www.praha.eu/public/8/9f/4e/1282873_194272_Statut_v_uplnem_zneni_k_1._2.
2012.pdf](http://www.praha.eu/public/8/9f/4e/1282873_194272_Statut_v_uplnem_zneni_k_1._2.
2012.pdf).

12 RESUMÉ

The aim of this thesis was the issue of statutory cities. The topic can be grasped from many points of view, at least from a purely legal, administrative, historical, and political science. As we watched more goals, we decided to create a kind of variation between them. The primary objective was to describe the current legal anchor of statutory cities and their authorities and the secondary objective was to highlight their evolution within the less than last two centuries. The development of the first administration of the second half of the 19th century has to be discussed in the beginning of the thesis in order to pursue a logical structure of work to become a compact unit. Therefore the second chapter dealt with several milestones in administrative law: The March of the interim constitution and the law on municipalities, which provide the basis for modern administrative organization of the state. The laws from the early period of the Czechoslovak Republic are mentioned afterwards. The main aim was to highlight the continual progress which the legislation performed. At first former laws were changed in the following years and converted into a form that was complying with the current political demands. The rise of the totalitarian efforts with the centralist concept of the government is described on the following lines. There are meant the laws and government regulations established after the demise of the First Republic, also during the Protectorate and further during the upswing and the ensuing of the communist government. In the first months after the war this status caused a drastic increase of the powers of recently created National Committees that were given fully under state supervision after 1948. National Committees constituted a kind of an lengthened arm of the central government in Prague. This corresponded also with the arrangement of the republic. Thus the significant change in the administration came after the fall of communism in 1990, when the National Committees were dissolved and the administration was reestablished. Third and fourth chapter is fully devoted to the issue of the legislative framework for local government and statutory cities, especially the law no. 128/2000 Sb. of municipalities. The content of these chapters corresponds to their range, i.e., that deals with complex issues within the concept of the above mentioned law. The current completion of administrative development within the letter of the law is shown in the continuity of the previous chapter. The fifth chapter is focused on

the authorities of statutory cities and their powers which are mostly considerable but still under the control of state government; the following section briefly discusses the institute of independent and delegated powers. Seventh and eighth chapter have similar content. Seventh chapter compares the selected concept of powers between the statutory cities Brno, Ostrava and Plzeň, the eighth is devoted only to Prague. We focus on issues of budgets and revenue development programs and generally binding regulations. In general we can say that on the ideological level the individual statuses are equal, but when we look to the details of the issue we find that the approach of individual artists was vastly different. The most sophisticated status (if we proceed from the analysis of selected topics) has the city of Pilsen, then Prague, Brno and Ostrava in the end. The difference lies primarily in the degree of capability to define procedures. It can be said that the city of Pilsen is in this case very precise. If we disregard only from these forms of expression, it is obvious the different thinking about the autonomy of individual districts and parts. From this perspective, the main city of Prague has a statute where the district is tied to subordinate status of the city Prosecutor's Office. Last ninth chapter shows how different legislative approach to the presentation of the city, i.e., that deals with the signs and symbols of the cities and the conditions for their use. When comparing the attitudes of cities on self-presentation we can quite clearly observe the freedom of the individual cities to decide about themselves. Nowadays the statutory cities and towns are negligible due to its small size, which wasn't a trend in earlier times. This is because there aren't established the conditions for obtaining the status of a statutory city. Previously statutory city became a major city with many residents and considerable size of their territory. From the above mentioned information it is evident that statutory cities are relatively independent on the central government. The question is whether the letter of their statutes, formal and content, shouldn't be subject to any universal format. On the other hand, the right of the possibility to choose their form and content is a reflection of their independence.